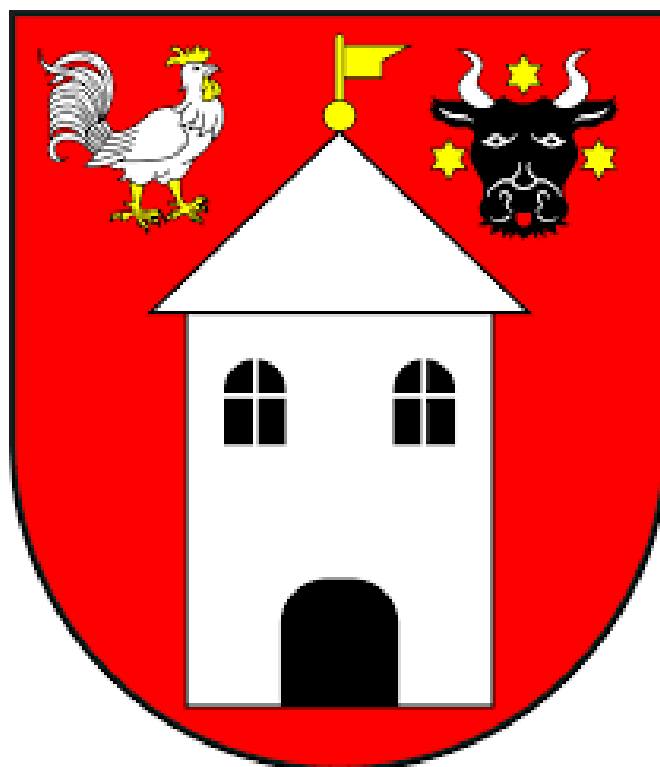

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY BRZEŹNICA
NA LATA 2021 – 2026**

Brzeźnica, 2020

Spis treści

I. Wprowadzenie	3
II. Charakterystyka Gminy Brzeźnica	5
Potencjał społeczny, kulturowy i przyrodniczy	5
Demografia: procesy ludnościowe	9
Bezrobocie i rynek pracy	12
Pomoc społeczna.....	17
Beneficjenci pomocy społecznej.....	17
Pomoc finansowa w postaci zasiłków	22
Pomoc w postaci dożywiania.....	25
Świadczenia rodzinne	26
Osoby niepełnosprawne i świadczenia opiekuńcze	27
System pieczy zastępczej	29
Wsparcie asystenta rodziny.....	30
Procedura „Niebieskiej Karty”.....	30
Uwarunkowania gospodarcze	32
Zjawisko wykluczenia społecznego w Gminie Brzeźnica	35
Piramida problemów społecznych	37
III. Ocena sytuacji społecznej mieszkańców Gminy Brzeźnica.....	38
III. Cele strategiczne i operacyjne	44
IV. Spójność z dokumentami strategicznymi	45
V. Analiza SWOT	46
VI. Misja i wizja.....	47
VII. Wdrażanie celów Strategii	49
VIII. Monitoring i ewaluacja.....	54
IX. Spis schematów, tabel i wykresów i zdjęć	54
Spis map.....	54
Spis schematów.....	54
Spis tabel.....	54
Spis wykresów	55
Spis zdjęć	57

I. Wprowadzenie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeźnica na lata 2021 - 2026 wyznacza główne działania dla samorządu i mieszkańców w celu poprawy funkcjonowania Gminy w sferze zdiagnozowanych problemów społecznych. **Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych** jest minimalizowanie lub/i eliminowanie zdiagnozowanych problemów społecznych na terytorium Gminy. Strategia wyznacza kierunek działań, który pozwoli zminimalizować negatywne skutki zmian zachodzących w społeczeństwie. Zaplanowane w ramach Strategii działania ukierunkowane zostały na poprawę jakości życia mieszkańców, wzmocnienie spójności społecznej, wyrównywanie szans oraz wzmacnianie kapitału społecznego, a także przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Kapitał ludzki ma ogromny wpływ na funkcjonowanie pozostałych sfer, tj. ekonomicznej, demograficznej i gospodarczej całej Gminy. Zdiagnozowane i zminimalizowane problemy w obszarze kapitału ludzkiego wpłyną pozytywnie na poprawne funkcjonowanie pozostałych sfer. Dlatego też, rozwiązywanie problemów społecznych jest jednym z kluczowych zadań, jakie stoją przed administracją publiczną wszystkich szczebli. Aby dążyć do całkowitej minimalizacji negatywnych zjawisk na obszarze Gminy, należy zaangażować w ten proces również organizacje i instytucje należące do różnych sektorów życia publicznego, w tym m.in. organizacje pozarządowe, czy podmioty prowadzące działalność gospodarczą. Wspólne podejmowanie działań i ich realizacja przyczynia się do efektywniejszych rezultatów i osiągnięcia zaplanowanych celów. Na potrzeby precyzyjnego przygotowania się do osiągnięcia wytyczonych celów strategicznych konieczne jest przybliżenie spójnych definicji wyznaczających kierunki działania dla Gminy Brzeźnica.

Jakość życia definiowana jest jako postrzeganie przez jednostkę relacji kulturowych i społecznych wyznaczających jej oczekiwania, zainteresowania oraz cel życia. Definicja uwzględnia perspektywę subiektywną, gdzie jednostka określa jakość swojego życia, odnosząc się do formułowanych przez siebie ocen i opinii. Odnosi się także do społeczno-kulturowych uwarunkowań, gdzie dokonywane są oceny. Każda jednostka jakość swojego życia ocenia w kontekście podzielanych i przekazywanych społecznie wartości i norm, co wnika z zajmowanego miejsca w społeczeństwie. Definicja ta uwzględnia również wielowymiarowość pojęcia, aby można było dokonać kompleksowej oceny jakości życia¹.

¹Quality of Life Group działająca w ramach Światowej Organizacji Zdrowia (WHOQOL Group, 1994)

Spójność społeczna to „możliwość zapewnienia przez społeczeństwo dobrobytu dla wszystkich swoich członków, minimalizując nierówności i unikając polaryzacji”². Spójność społeczna oznacza możliwości społeczeństwa do zapewnienia dostatku wszystkim swoim członkom, poprzez minimalizowanie różnic i unikania rozwarstwienia. Koresponduje z równością szans, czyli równością praw dla każdego, bez szufladkowania, oceniania, stereotypowania etc. Równość szans zapewnia efektywną samorealizację: kształcenie, zatrudnienie, możliwości rozwoju, nabywania pozytywnych postaw i nawyków, wiary we własne siły.

Kapitał społeczny to istotny element każdego społeczeństwa, na którym opiera się gospodarka i życie społeczne. Definiowany jest jako "zbiór rzeczywistych i potencjalnych zasobów, jakie związane są z posiadaniem trwałej sieci mniej lub bardziej zinstytucjonalizowanych związków wspartych na wzajemnej znajomości i uznaniu, lub (...) z członkostwem w grupie, która dostarcza każdemu ze swych członków wsparcia w postaci kapitału posiadanego przez kolektyw wiarygodności (...)”³. Kapitał społeczny to swoista sieć istniejących w danej grupie społecznych relacji pozwalających na współdziałanie jednostek we wspólnym interesie, a także rozwijania pomiędzy nimi kooperacji.

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu to proces, który umożliwia jednostce wypełniania ról społecznych oraz nawiązywania relacji w społeczeństwie. To także pełne korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej oraz osiągnięcie dochodów⁴.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest podstawowym instrumentem zarządzania w aspekcie społecznych uwarunkowań na terenie Gminy Brzeźnica. Zawiera określone cele strategiczne, które wyznaczają kierunki długoterminowych działań, jakie należy podjąć w celu eliminowania zdiagnozowanych problemów społecznych. Strategia to praktyczny dokument dla władz samorządowych, różnych instytucji i mieszkańców Gminy, który wyznacza określone kierunki interwencji.

²M. W. Kosiel, *Spójność społeczna – definicje, uwarunkowania, wskaźniki i strategie w Unii Europejskiej oraz Ameryce Łacińskiej*, „Ameryka Łacińska”, 1 (75) 2012, s. 29.

³M. Adamczyk, *Wprowadzenie do teorii kapitału społecznego*, Lublin 2013, s. 16.

⁴ M. Pokora, *Ekonomia społeczna w polityce przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w Polsce*, „Ekonomia społeczna”, nr 2/2014, s. 9-10.

II. Charakterystyka Gminy Brzeźnica

Gmina Brzeźnica to gmina wiejska. Należy do województwa lubuskiego, powiatu żagańskiego. Gmina Brzeźnica w 2019 r. liczyła 3 733 mieszkańców, w tym 1 861 kobiet oraz 1 872 mężczyzn. Gminę zamieszkuje 4,6% ludności powiatu. Powierzchnia Gminy wynosi 122,2 km², co stanowi 10,8% powierzchni powiatu. Gmina Brzeźnica położona jest blisko przejść granicznych z Niemcami: w Olszynie, Gubinku, Łęknicy i Gubinie oraz w sąsiedztwie Zielonej Góry (35 km), Żagania (15 km) i Kożuchowa (12 km).

Mapa 1 Mapa ogólna obszaru Gminy Brzeźnica

Źródło: <https://www.google.com/maps/>

Gmina Brzeźnica od północy graniczy z gminą Nowogród Bobrzański, od wschodu z gminą Kożuchów, a od południa i zachodu z gminą Żagań. Na terenie gminy znajduje się 13 miejscowości – 9 wsi sołeckich (Brzeźnica, Jabłonów, Karczówka, Marcinów, Chotków, Stanów, Przyłaski, Wichów, Wrzesiny) oraz 4 przysiółki (Studnice związane z Chotkowem, Wojstawice związane z Przyłaskami, Trojanówka i Przyborze związane z Wichowem).

Potencjał społeczny, kulturowy i przyrodniczy

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, do zadań własnych gminy należą sprawy edukacji publicznej. Na terenie Gminy Brzeźnica prowadzone są 3 szkoły podstawowe: Szkoła Podstawowa im. Osadników Wojskowych w Brzeźnicy, Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Brzechwy w Chotkowie oraz Szkoła Podstawowa w Wichowie. W roku szkolnym 2018/2019 do tych szkół uczęszczało łącznie: 282 uczniów, a dwóch uczniów brało udział w zajęciach rewalidacyjnych. Placówki edukacyjne zatrudniały łącznie 74 pracowników, w tym 56 nauczycieli dydaktyków.

Wszystkie szkoły podstawowe posiadają pracownie komputerowe i dostęp do sieci Internet. Budynki szkolne i otoczenie wokół zarządzane przez dyrektorów jednostek oświatowych spełniają podstawowe wymogi bezpieczeństwa oraz higieny nauki i pracy. W szkołach podstawowych funkcjonują oddziały przedszkolne, które wyposażone są w place zabaw dla dzieci. Wszystkie szkoły są dobrze wyposażone w pomoce dydaktyczne, z których korzystają uczniowie i nauczyciele. Jednostką sprawującą nadzór oraz obsługę administracyjno – finansową szkół realizuje Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół, który również stanowi jednostkę organizacyjną Gminy Brzeźnica.

Ośrodkiem kultury w Gminie jest Gminna Biblioteka Publiczna w Brzeźnicy. Biblioteka oprócz bogatego księgozbioru (najnowsze wydawnictwa, publikacje i tytuły) ściśle współpracuje z placówkami oświatowymi na terenie Gminy oraz z Radami Sołeckimi wsi Brzeźnica i Chotków. Biblioteka corocznie organizuje różne spotkania tematyczne w oparciu o posiadany księgozbiór. Ośrodek kultury prowadzi filię biblioteczną w Chotkowie. Biblioteka jest jednym z współorganizatorów corocznych festynów „W Maju na Pasionku”, przygotowuje wystawy tematyczne, spotkania autorskie, oraz konkursy dla dzieci. Biblioteka bierze udział w konkursach regionalnych i krajowych, pozyskuje środki, min. na zakup nowości książkowych. Do cyklicznych imprez o charakterze kulturalnym, które organizuje Gminna Biblioteka Publiczna w Brzeźnicy można zaliczyć: Gminny Konkurs Recytatorski, Dyskusyjne Kluby Książki, konkursy plastyczne i inne. W ramach współpracy bibliotecznej organizuje również liczne działania z Biblioteką Pana Kleksa z Zielonej Góry. Biblioteka posiada Katalog on-line Mak+ 100. Obecnie trwa proces wprowadzania księgozbioru bibliotecznego do systemu. W 2018 r. udało się wprowadzić 26,82% woluminów. Biblioteka posiada zdalny dostęp do zbiorów spoza biblioteki „Legimi”. Osoby korzystające z tej usługi są w wieku od 14 do 70 lat, przewagę stanowi jednak młodzież szkolna.

Na terenie Gminy Brzeźnica działają kluby sportowe w Wichowie i Brzeźnicy, zrzeszające kilkudziesięciu członków, głównie młodzież. Dodatkowo działają cztery jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, tj.: OSP Brzeźnica, OSP Jabłonów, OSP Wichów oraz OSP Przyłaski. Liczba wszystkich członków zrzeszonych w OSP na terenie Gminy Brzeźnica wynosi 155 osób + 31 młodzieży. Życie kulturalne (głównie wśród osób starszych) kwitnie w ramach zespołów folklorystycznych, m.in.: Zespołu „Watra”, „Mała Watra”, Zespołu „Wichowianki”, „Źródełko”, „Stanowianie” oraz Kapeli „Syrba”, a wśród młodzieży w organizacjach pozarządowych, m.in. w Stowarzyszeniu Kulturalno-Sportowym „ZGODA” Brzeźnica i w Ludowym Klubie Sportowym „Zorza”. Dzięki zaangażowaniu klubów sportowych w Wichowie i Brzeźnicy, przy finansowym wsparciu Gminy, zmodernizowano miejscowe boiska do piłki nożnej, min. wyremontowano

szatnie, zainstalowano siedziska dla kibiców. W Brzeźnicy przy finansowym wsparciu Urzędu Marszałkowskiego i Gminy zainstalowano system nawodnienia murawy. Doskonałym miejscem rekreacji są ogólnodostępne place zabaw dla dzieci. Place zostały w większości wykonane przez mieszkańców wsi ze środków pozyskanych z LGD przy finansowym wsparciu Gminy. Do wykonania pozostały place zabaw w najmniejszych miejscowościach, w Marcinowie i Stanowie. Na placu zabaw w Brzeźnicy i Jabłonowie ustawione zostały również siłownie zewnętrzne⁵.

Zdjęcie 1 Zespół „Wichowianki”

Źródło: http://www.brzeznica.com.pl/18,20,0,Zespol_Wichowianki.html

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego i jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów. W 2018 r. w Gminie Brzeźnica funkcjonowało 8 organizacji pozarządowych. Samorząd Gminy, w oparciu o akt prawa miejscowego „Program współpracy Gminy Brzeźnica z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”, podejmował z nimi

⁵ Raport o stanie Gminy Brzeźnica za 2018 r., s. 47-48.

współpracę, która przybierała formę zlecenia organizacjom realizacji zadań własnych Gminy, wsparcia rzeczowego oraz doradztwa i konsultacji. Każdego roku samorząd wspiera działalność organizacji pozarządowych w formie udzielanych dotacji na realizację zadań statutowych. W 2019 r. zostały ogłoszone dwa konkursy ofert w zakresie wspierania i upowszechniania kultury, ochrony dóbr kultury i tradycji oraz w zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i sportu.

Gmina Brzeźnica terytorialnie leży w obszarze Wzgórz Dalkowskich. Obszar Gminy położony jest w obrębie jednostki geologicznej zwanej *Monokliną Przedsudecką*. Górne jej serie tworzą piaskowce, łupki ilaste wapienie, dolomity, anhydryty i gipsy. Na terenie Gminy brak jest udokumentowanych zasobów surowców mineralnych. W rejonach wsi Stanów-Brzeźnica-Karczówka, Wichów-Chotków oraz na zachód od wsi Przylaski znajdują się obszary, które można uznać za perspektywiczne dla występowania złóż piasków i żwirów wykorzystywanych w celach budowlanych⁶.

Na terenie Gminy Brzeźnica występuje kilka rzek i kanałów wodnych o łącznej długości 34,7 km. Wszystkie należą do systemu dopływów Bobru i Odry. Najdłuższym z nich jest rzeka Brzeźnica o całkowitej długości 43,5 km (21 km w Gminie). Rzeka swój bieg kończy w rejonie Nowogrodu Bobrzańskiego gdzie uchodzi do Bobru. Do pozostałych należą Kociński-Potok (6,8 km), Kanał Urzuci Potok (5,2 km), Jabłonów (1,7 km). Gmina Brzeźnica posiada korzystne warunki przyrodnicze, sprzyjające rozwojowi rolnictwa. Gleby wykorzystywane rolniczo są stosunkowo dobre, stąd użytki rolne stanowią blisko 60% powierzchni Gminy. Tereny leśne na terenie Gminy zajmują 4,161 ha, stanowi to 34,1% powierzchni ogólnej Gminy i można je uznać za naturalne bogactwo regionu. Drzewostan stanowią głównie sosny, dęby i brzozy. Oprócz dobrych gleb, jako niezbędnego warunku do rozwoju rolnictwa w regionie, Gmina może pochwalić się również dobrym wyposażeniem technicznym rolnictwa oraz cennymi zasobami nieruchomości po likwidowanych gospodarstwach państwowych.

Gmina Brzeźnica nie posiada charakteru turystycznego, jednakże jest to obszar bogaty w ścieżki piesze i rowerowe. Na terenie Gminy znajdują się dwa użytki ekologiczne (użytek ekologiczny *Przywale* i użytk ekologiczny *Przylaski*) oraz kilka pomników przyrody. Jednym z nich jest pomnik przyrody nieożywionej – gład narzutowy pod nazwą *Ołtarz*. W dolinie dolnego biegu rzeki Brzeźnicy znajduje się rezerwat przyrody *Dąbrowa Brzeźnicka*, który obejmuje powierzchnię 5,88 ha, znajdującą się na terenie leśnictwa Brzeźnica w Nadleśnictwie Krzystkowice. Rezerwat

⁶ Strategia Rozwoju Gminy Brzeźnica na lata 2016-2026, s. 13-14.

nie ma charakteru zamkniętego i jest otwarty dla wszystkich zwiedzających. W jego drzewostanie dominują dęby i graby, lipy, osiki, topole białe, jawory, buki, wiązy oraz jesiony.

Na terenie Gminy znajduje się wiele zabytków budownictwa, architektury sakralnej i świeckiej. Siedem wsi posiada obiekty architektury i budownictwa wpisane do rejestru Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Spośród nich, jako szczególnie wyróżniające się pod względem wartościowym układu przestrzennego są Jabłonów oraz Brzeźnica, Chotków i Wrzesiny.

Zdjęcie 2 Kościół p.w. Marii Magdaleny w Brzeźnicy

Źródło: <https://www.google.com/>

Demografia: procesy ludnościowe

W 2019 r. Gmina Brzeźnica liczyła 3 733 mieszkańców, z czego 49,9% stanowiły kobiety, a 50,1% mężczyźni. W latach 2002-2019 liczba mieszkańców zmalała o 1,7%. Średni wiek mieszkańców wynosi 39,1 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa lubuskiego oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Na przestrzeni 5 ostatnich lat stan ludności zmniejszył się o 41 osób, co jest tendencją ogólnopolską z uwagi na niższy przyrost naturalny. Wraz ze spadkiem ogólnej liczby ludności zmniejszył się także odsetek osób w wieku produkcyjnym, a przybywa osób starszych, w wieku poprodukcyjnym. Liczba osób w wieku produkcyjnym na przestrzeni ostatnich 5 lat spadła o 111 osób, a liczba osób w wieku poprodukcyjnym zwiększyła się w tym samym okresie o 92 osoby. 64,88% mieszkańców Gminy Brzeźnica jest w wieku produkcyjnym, 16,58% w wieku przedprodukcyjnym (0-14 lat), a 18,54% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

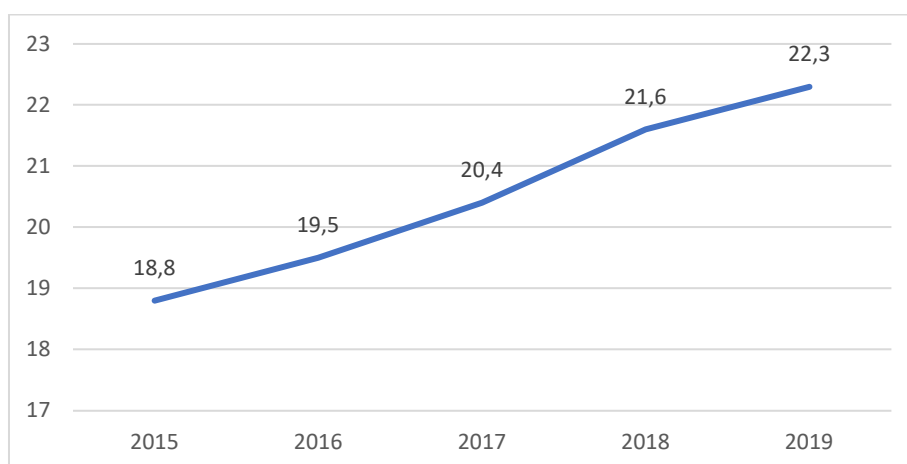
Tabela 1 Struktura demograficzna Gminy Brzeźnica w latach 2015-2019

Lata	Liczba mieszkańców ogółem	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym		Liczba osób w wieku produkcyjnym		Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	
		%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba
2015	3774	16,45	621	67,12	2533	16,43	620
2016	3749	16,88	633	66,52	2494	16,59	622
2017	3728	16,44	613	66,66	2485	16,90	630
2018	3763	16,82	633	65,35	2459	17,83	671
2019	3733	16,58	619	64,88	2422	18,54	692

Źródło: Opracowanie własne, BDL GUS

Zjawisko zachodzących zmian demograficznych zostało zasygnalizowane także w *Strategii Rozwoju Gminy Brzeźnica na lata 2016-2026*, gdzie scharakteryzowano proces starzenia się społeczeństwa. W Gminie Brzeźnica w analizowanym okresie 5 ostatnich lat odnotowano wzrost wskaźnika „współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi” o 3,5 punkty procentowe, przyjmując w 2019 r. wartość 22,3. Proces starzenia się społeczeństwa jest również tendencją ogólnopolską, która wymusza na samorządach podjęcie odpowiedniej polityki senioralnej. W związku z tym dostrzega się potrzebę zapewnienia osobom starszym wsparcia w postaci usług opiekuńczych. Z jednej strony widoczna jest potrzeba zapewnienia usług całodziennych w miejscu zamieszkania osób starszych, a w innych sytuacjach zapewnienie kilkugodzinnej pomocy. Ponadto bardzo ważne jest podejmowania działań służących zmobilizowaniu seniorów do aktywności społecznej, poprzez uczestnictwo w zajęciach realizowanych w różnych formach.

Wykres 1 Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w latach 2015-2019

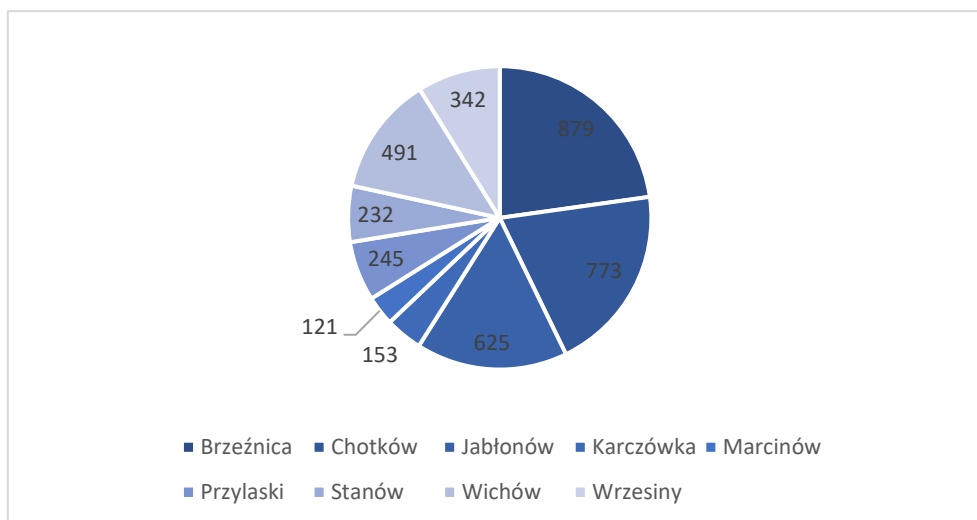

Źródło: Opracowanie własne, BDL GUS

Mieszkańcy Gminy Brzeźnica zawarli w 2019 r. 22 małżeństw, co odpowiada 5,9 małżeństwom na 1000 mieszkańców. W tym samym okresie odnotowano 1,7 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 30,1% mieszkańców Gminy Brzeźnica jest stanu wolnego, 53,1% żyje w małżeństwie, 5,6% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,6% to wdowy/wdowcy. Gmina Brzeźnica ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -4. W 2019 r. urodziło się 32 dzieci, w tym 46,9% dziewczynek i 53,1% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,68 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. W 2018 r. 44,9% zgonów w Gminie Brzeźnica spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 25,5% zgonów były nowotwory, a 5,0% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego.

Największym sołectwem w Gminie jest miejscowość Brzeźnica, którą w 2019 r. zamieszkiwało 879 mieszkańców. Najmniejszym sołectwem jest Marcinów, który zamieszkiwało 121 osób. Tym samym największa liczba osób w wieku produkcyjnym również zamieszkuje Brzeźnicę. Obowiązek szkolny realizowany jest w trzech szkołach podstawowych, które znajdują się w Brzeźnicy, Chotkowie oraz Wichowie.

Wykres 2 Liczba ludności w poszczególnych sołectwach w 2019 r.

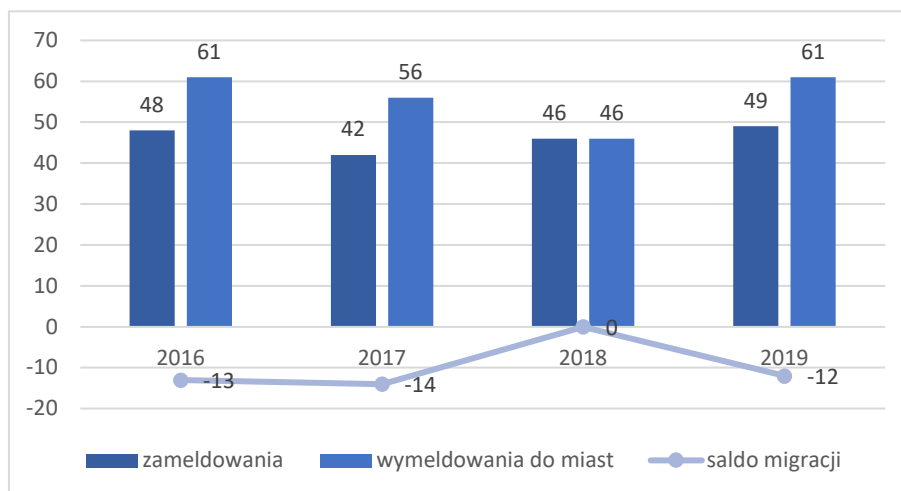

Źródło: Opracowanie własne, dane z UG w Brzeźnicy

W 2019 r. zarejestrowano 49 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 61 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosiło dla Gminy Brzeźnica -12. W tym samym roku 2 osoby zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 0 wymeldowań za granicę. Współczynnik zameldowań i wymeldowań w Gminie od analizowanego 2016 r. wykazuje ustabilizowaną sytuację. Nie odnotowuje się drastycznych zmian w tym zakresie. Poziom zameldowań

i wymeldowań w każdym roku kształtował się rozmaicie, co wskazuje na brak określonej tendencji charakterystycznej wpływającej na zmianę struktury demograficznej. Zachodzące zmiany wynikają z naturalnego ruchu społecznego, który nie wpływa znacząco na zmianę ogólnej liczby ludności.

Wykres 3 Liczba zameldowań i wymeldowań w Gminie Brzeźnica oraz saldo migracji w latach 2016-2019

Źródło: Opracowanie własne, BDL GUS

Bezrobocie i rynek pracy

Bezrobocie jest negatywnym zjawiskiem społecznym, które wpływa na obniżenie warunków życia mieszkańców. Dodatkowo długotrwałe pozostawanie bez pracy zmniejsza szanse za znalezienie zatrudnienia, co w konsekwencji doprowadza do kumulacji innych negatywnych zjawisk społecznych, tj. alkoholizm, przemoc domowa, wykluczenie społeczne, ubóstwo. Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pojawia się również groźba przejmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Bezrobocie w Gminie Brzeźnica stanowi od wielu lat jeden z głównych czynników trudnej sytuacji życiowej mieszkańców, a tym samym jest powodem korzystania osób czy rodzin ze środowiskowej pomocy społecznej. Bezrobocie rejestrowane w Gminie Brzeźnica wynosiło w 2019 r. 7,9% (11,1% wśród kobiet i 5,0% wśród mężczyzn) i należało do jednych z najniższych w powiecie żagańskim.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Żaganiu według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. wynosiła 1 803 osób, w tym 1 142 kobiet, które stanowiły 63,3% ogółu bezrobotnych. Spośród wszystkich zarejestrowanych prawo do zasiłku posiadało 394 osoby, w tym 264 kobiety, co stanowi 67,0% ogółu uprawnionych do zasiłku bezrobotnych. Procentowy udział

zasiłkobiorców w ogólnej liczbie bezrobotnych w powiecie żagańskim na koniec grudnia 2019 r. wynosił 21,8%. Porównując wskaźniki poziomu bezrobocia w Gminie Brzeźnica na tle innych gmin w powiecie stwierdzić należy, że Gmina charakteryzuje się jednym z niższych wskaźników. Liczbę osób pozostających bez pracy w powiecie żagańskim przedstawia poniższa tabela.

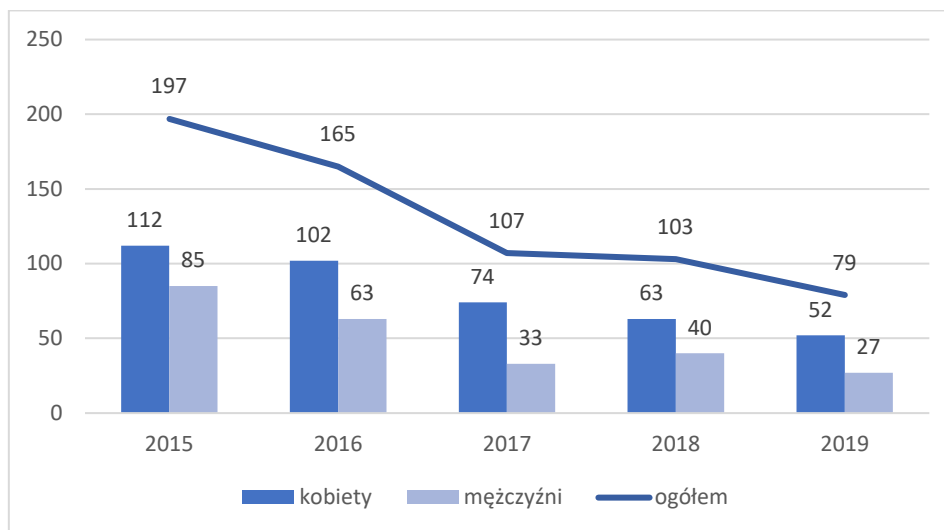
Tabela 2 Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych gminach powiatu żagańskiego w 2019 r.

Wyszczególnienie	Ogółem bezrobotni	Bezrobotne kobiety
Gmina Gozdnicza	52	42
Gmina Żagań	400	234
Gmina Brzeźnica	79	52
Gmina Iłowa	128	83
Gmina Małomice	164	105
Gmina Niegostawice	189	124
Gmina Wymiarki	51	29
Gmina Wiejska Żagań	147	95
RAZEM:	1 803	1 142

Źródło: Informacje o stanie bezrobocia w powiecie żagańskim i funkcjonowania Powiatowego Urzędu Pracy w Żaganiu.

Od 2015 r. liczba bezrobotnych ulega zmniejszeniu, co pozytywnie świadczy o tym, iż mamy do czynienia ze spadkiem poziomu bezrobocia, który warunkowany jest poprawą sytuacji gospodarczej regionu. W 2019 r. odnotowano w Gminie Brzeźnica 79 osób bezrobotnych, w tym 52 kobiety. Liczba osób bezrobotnych w analizowanym okresie ostatnich 5 lat zmniejszyła się o 118 osób, w tym o 60 kobiet. Ogólny spadek liczby bezrobotnych jest konsekwencją lepszej aktywizacji zawodowej mieszkańców, chęcią podejmowania pracy, jak również zwiększoną liczbą osób rozpoczynających własną działalność gospodarczą.

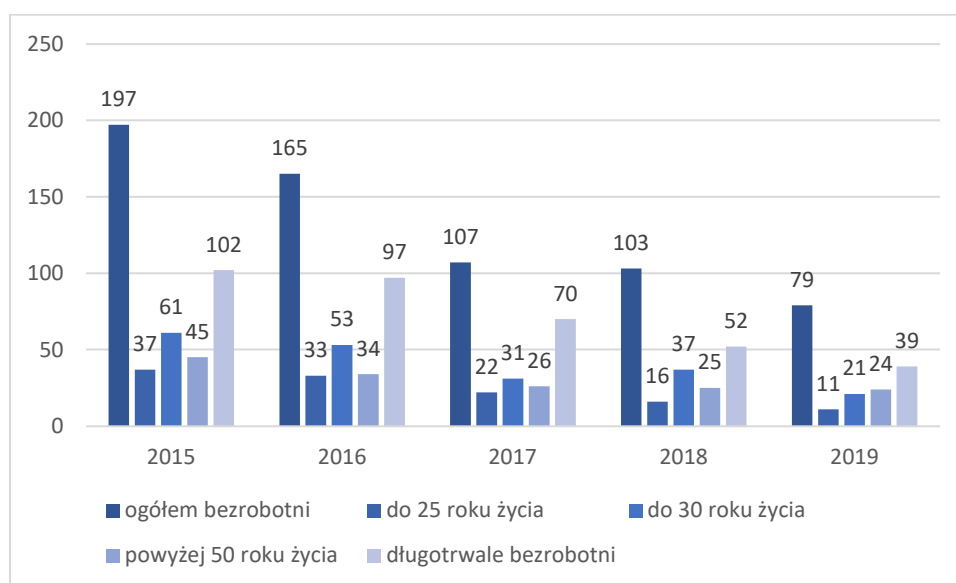
Wykres 4 Liczba osób bezrobotnych w Gminie Brzeźnica w latach 2015 – 2019

Źródło: Opracowanie własne, BDL GUS

W analizowanym okresie lat 2015 – 2019 w Gminie Brzeźnica wraz z ogólnym spadkiem liczby osób bezrobotnych spadła również liczba osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Odnotowano spadek liczby osób bezrobotnych do 30 roku życia (o 40 osób) oraz osób po 50 roku życia (spadek o 21 osób). Liczba osób długotrwale bezrobotnych spadła o 63 osoby. Widoczna jest ogólna poprawa sytuacji poziomu bezrobotnych w Gminie, również w grupach osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Dane potwierdzają polepszającą się sytuację społeczną i gospodarczą mieszkańców, która jest spowodowana dostosowywaniem się ludności do zmieniających się warunków gospodarczych i tym samym znalezieniem zatrudnienia. Widoczny spadek liczby młodych osób bezrobotnych do 30 roku życia świadczy o większej mobilizacji osób do znalezienia pracy, a także o dobrym ich przygotowaniu, posiadaniu odpowiednich kwalifikacji i doświadczenia zawodowego. Należy w dalszym ciągu wspierać tę grupę osób poszukujących pracy, gdyż stanowią one osoby w wieku produkcyjnym, które generują dochód dla Gminy. Odpowiednia polityka i wsparcie powinny prowadzić do zminimalizowania zjawiska bezrobocia wśród osób młodych.

Wykres 5 Liczba bezrobotnych z grup osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2015 – 2019

Źródło: Opracowanie własne, BDL GUS

Epidemia COVID-19 niesie za sobą zmiany w strukturze osób bezrobotnych, jak również wpływa poważnie na gospodarkę całego kraju. Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Żaganiu dotyczących poziomu bezrobocia w Gminie Brzeźnica we wrześniu 2020 r. wynika, że nieznacznie zwiększyła się liczba osób bezrobotnych – wynosiła ona 85 osób, w tym 51 kobiet. Uwzględniając kategorie osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy odnotowano wzrost bezrobotnych o 5 osób w wieku w grupie bezrobotnych do 30 roku życia, a także przybyło 8 osób długotrwale bezrobotnych. Jak widać z powyższych danych stan epidemiologiczny nie wpłynął znacząco do tej pory na poziom bezrobocia w Gminie Brzeźnica.

Jednak pomimo satysfakcjonujących wskaźników dotyczących rynku pracy w Gminie Brzeźnica rynek ten powinien być nadal monitorowany pod kątem bezrobocia wśród osób w wieku produkcyjnym, aby znajdować osoby potencjalnie zagrożone wykluczeniem społecznym, ze względu na brak pracy i brak środków do życia.

Z danych PUP w Żaganiu wynika, że w 2019 r. najwięcej bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (19 osób), 35-44 lata (17 osób) i w wieku 45-54 lata (14 osób). Osoby bezrobotne to głównie mieszkańcy, którzy posiadają wykształcenia gimnazjalne/podstawowe lub niższe (34 osoby) oraz zasadnicze zawodowe (23 osoby). Wśród bezrobotnych ogółem duży udział stanowiły kobiety, co świadczyć może o roli społecznej jaką pełnią lub braku aktywizacji zawodowej. W zakresie przeciwdziałania wykluczeniu tej grupy społecznej widoczna jest potrzeba dalszej aktywizacji mającej na celu podnoszenie kwalifikacji i nabywanie nowych doświadczeń. Kobiety długotrwale bezrobotne borykać się mogą ze zjawiskiem wykluczenia społecznego,

niechęcią lub strachem przed podjęciem zatrudnienia. Potrzebne jest im wsparcie głównie doradcze i psychologiczne, aby zaktywizować je do podjęcia pracy. Przypuszcza się, że kobiety długotrwale bezrobotne to osoby, które po urloпах macierzyńskich i wychowawczych nie powróciły na rynek pracy lub zajmują się osobami zależnymi.

Sytuacja bezrobotnych kobiet w Gminie Brzeźnica wykazuje, że często obowiązki domowe nie pozwalają kobiecie na podjęcie pracy zawodowej lub wymuszają rezygnację z dotychczasowej pracy. Inną przyczyną nie podejmowania zatrudnienia jest mało atrakcyjny w oferty pracy dla kobiet rynek gospodarczy. Brak infrastruktury komunikacyjnej również stanowi istotną barierę w znalezieniu pracy poza miejscem zamieszkania. Innym problemem jest również brak zapewnienia opieki w formie żłóbków czy przedszkoli. W Gminie Brzeźnica nie funkcjonuje żaden żłobek ani klub dziecięcy sprawujący opiekę nad dziećmi do lat 3. W efekcie bezrobotne kobiety napotykać trudności w podjęciu pracy, przez co mogą borykać się z problemem braku bezpieczeństwa finansowego. Kobiety także należą do grupy narażonej na bezrobocie długotrwałe. Aby przeciwdziałać wyłączeniu zawodowemu kobiet i ich bezrobociu konieczna jest aktywizacja skierowana na zniwelowanie samego problemu braku pracy oraz na ułatwienie powrotu do pracy po urlopie macierzyńskim/ wychowawczym lub w momencie pójścia dziecka do przedszkola czy szkoły. To bardzo ważne, by kobieta bezrobotna mogła odnaleźć się na rynku pracy, ponieważ przekłada się to na sytuację całej rodziny. Tym samym nie należy zapominać także o możliwościach zapewniania opieki dzieciom na czas pracy kobiety lub osobom pozostającym pod ich nadzorem. Ważna jest tutaj rola pomocy pochodzącej z różnorodnych instytucji wspierających.

Istotne jest jednak, że wzrasta liczba matek niepracujących. Dane ogólnopolskie pokazują, że po wejściu w życie świadczenia „500 plus” spadła aktywność zawodowa kobiet w wieku 25-34 lat. Istnieje grupa kobiet, która świadomie rezygnuje z pracy na rzecz wychowywania dzieci, gdyż uważają, że otrzymanie świadczenia „500 plus” w pełni rekompensuje im niskie zarobki uzyskiwane szczególnie na wsiach i w małych miastach. Po otrzymaniu świadczenia doszły do wniosku, że nie opłaca im się pracować i wolą swój czas poświęcić na zajęcie się dziećmi i domem. Sytuacja taka może doprowadzać w konsekwencji do bierności zawodowej kobiet, które w przyszłości będą borykać się z trudnościami w znalezieniu zatrudnienia (w momencie kiedy dzieci dorosną). Brak aktywności na rynku pracy, brak podnoszenia kwalifikacji czy nabywania nowych doświadczeń odbije się niekorzystnie na sytuacji takich kobiet w przyszłości, gdyż zostaną sparaliżowane strachem podjęcia zatrudnienia. To w konsekwencji doprowadzić może to wykluczenia społecznego i zasilenia statusu osoby długotrwale bezrobotnej. W tym przypadku

samorząd powinien podjąć odpowiednie kroki przeciwdziałające temu negatywnemu zjawisku, poprzez aktywizację kobiet poprzez różnego rodzaju kursy, szkolenia, aktywizację na rzecz współpracy z organizacjami pozarządowymi etc., aby zapobiec „wypadnięciu” z rynku zawodowego.

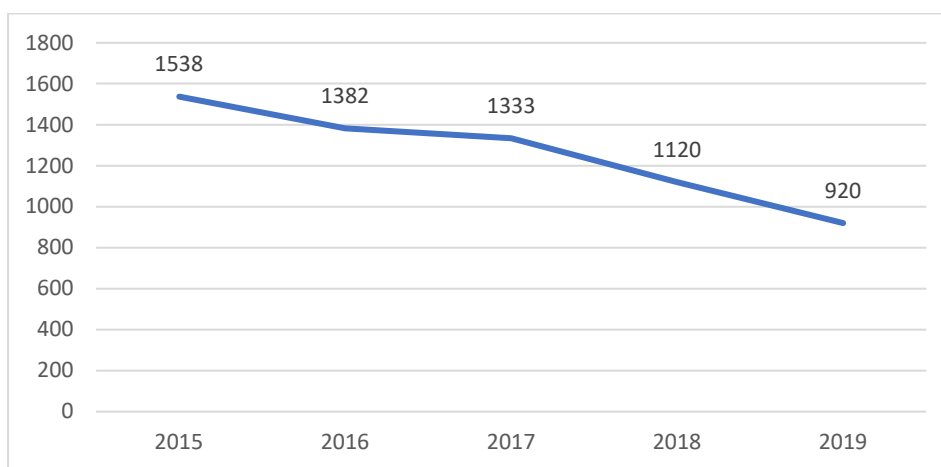
Pomoc społeczna

Beneficjenci pomocy społecznej

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzeźnicy (GOPS) to placówka realizująca zadania statutowe pomocy społecznej. Ośrodek udziela wsparcia socjalnego głównie rodzinom cierpiącym na niedostatek z powodu ubóstwa, bezrobocia, niewydolności opiekuńczo-wychowawczych. Beneficjentami Ośrodka są także osoby borykające się z długotrwałą chorobą oraz doświadczające czasowych trudności materialnych. W 2019 r. GOPS w Brzeźnicy zatrudniał łącznie 12 pracowników, w tym: 1 kierownika, 2 pracowników socjalnych i 9 pozostałych pracowników. 5 pracowników posiadało wykształcenie wyższe.

W analizowanym okresie lat 2015 – 2018 odnotowuje się w Gminie Brzeźnica spadek liczby beneficjentów korzystających z pomocy społecznej na 10 tys. ludności. W 2019 r. odnotowano łącznie 920 osób z jednoczesnym spadkiem o 618 osób w porównaniu z 2015 r. Potwierdza to zjawisko polepszenia warunków życiowych mieszkańców Gminy, który może być skutkiem otrzymywania świadczenia „500 plus”, albo też spadkiem bezrobocia lub zwiększającą się aktywnością zawodową jej mieszkańców.

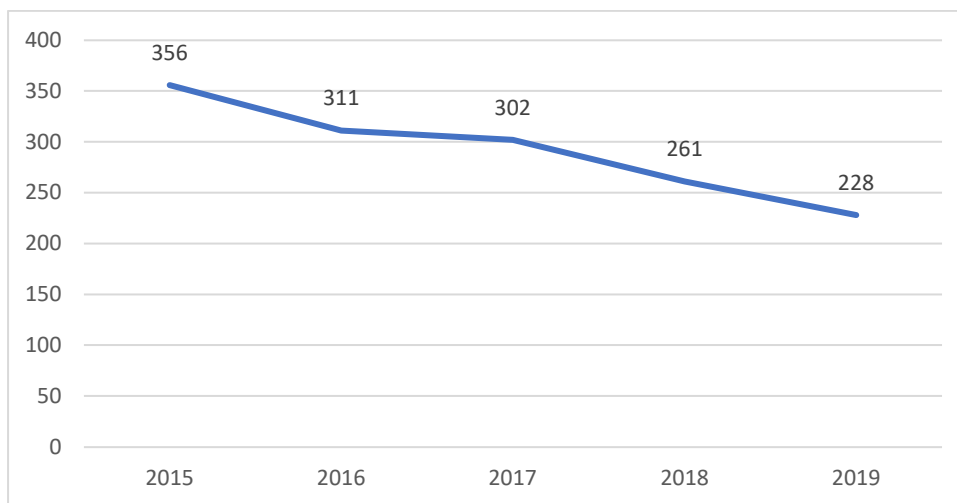
Wykres 6 Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Brzeźnica w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne, BDL GUS

Na podstawie wydanych decyzji w 2019 r. pomoc w postaci świadczeń otrzymało 228 osób. W porównaniu z 2015 r. liczba osób uległa zmniejszeniu o 128 osób.

Wykres 7 Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji w Gminie Brzeźnica w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne, dane z GOPS Brzeźnica

Wraz ze zmniejszającą się liczbą osób korzystających z pomocy społecznej w Gminie Brzeźnica obniżeniu uległa liczba rodzin i osób w rodzinach, które korzystały ze wsparcia Ośrodka. W 2019 r. odnotowano 143 rodziny oraz 354 osoby w rodzinach korzystające z pomocy społecznej. Łącznie wskaźniki te uległy obniżeniu o 55 rodzin i 257 osób w rodzinach w porównaniu z 2015 r.

Tabela 3 Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
liczba rodzin	198	188	183	164	143
liczba osób w rodzinach	611	544	511	442	354

Źródło: Opracowanie własne, dane z GOPS Brzeźnica

Największa liczba rodzin, która korzystała w 2019 r. z pomocy społecznej nie posiadała dzieci. Udzielono takim rodzinom 6 457 świadczeń niepieniężnych oraz 618 świadczeń pieniężnych. Drugą grupę rodzin najczęściej korzystających z pomocy w formie pieniężnej i niepieniężnej stanowią rodziny wielodzietne, posiadające czworo i więcej dzieci. W 2019 r. udzielono takim rodzinom 4 767 świadczeń niepieniężnych oraz 48 świadczeń pieniężnych.

Tabela 4 Rodzaje świadczeń, z których korzystają poszczególne typy rodzin ze względu na posiadaną liczbę dzieci w 2019 r.

Typ rodziny	Liczba świadczeń		
	Ogółem	Świadczenia pieniężne	Świadczenia niepieniężne
bez dzieci	7 075	618	6 457
jedno dziecko	764	52	712
dwoje dzieci	3 083	25	3 058
troje dzieci	4 243	44	4 199
czworo i więcej dzieci	4 825	48	4 767
inne	266	6	260

Źródło: Opracowanie własne, dane z GOPS Brzeźnica

Wśród beneficjentów pomocy społecznej większy odsetek stanowią mężczyźni, którzy korzystają ze wsparcia. W analizowanych latach 2015-2019 stanowili oni większą grupę osób korzystających z pomocy społecznej. W 2019 r. było ich łącznie 167, w tym w wieku przedprodukcyjnym 79, w wieku produkcyjnym 76, a w wieku poprodukcyjnym 12. Liczba kobiet korzystających z pomocy społecznej wyniosła w 2019 r. 112 osób, w tym w wieku przedprodukcyjnym 41, w wieku produkcyjnym 48, a w wieku poprodukcyjnym 23. Warto zwrócić uwagę na liczbę osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy Ośrodka. W analizowanym okresie wykazuje ona tendencję wzrostową, głównie wśród kobiet.

Tabela 5 Liczba kobiet i mężczyzn korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
kobiety					
0-17	97	72	72	62	41
produkcyjny	118	100	88	70	48
poprodukcyjny	18	17	21	20	23
mężczyźni					
0-17	125	102	93	83	79
produkcyjny	125	99	100	85	76
poprodukcyjny	5	8	9	16	12

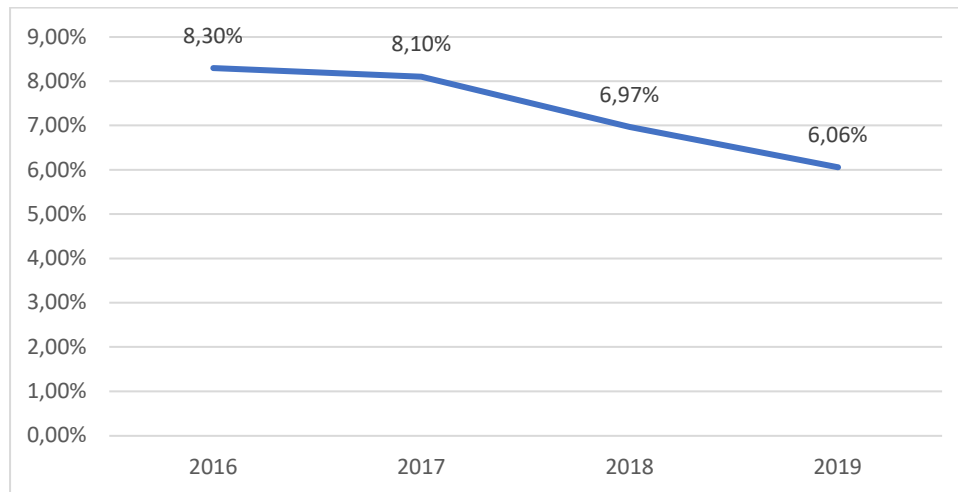
Źródło: Opracowanie własne, dane z GOPS Brzeźnica

Deprywacja lokalna oznacza odsetek osób w gospodarstwach domowych deklarujących brak możliwości zaspokojenia ze względów finansowych co najmniej 4 z 9 wymienionych poniżej potrzeb:

- 1) opłacenia tygodniowego wyjazdu wszystkich członków gospodarstwa domowego na wypoczynek raz w roku,
- 2) spożywania mięsa, ryb (lub wegetariańskiego odpowiednika) co drugi dzień,
- 3) ogrzewania mieszkania odpowiednio do potrzeb,
- 4) pokrycia niespodziewanego wydatku (w wysokości odpowiadającej miesięcznej wartości granicy ubóstwa relatywnego, przyjętej w danym kraju, w roku poprzedzającym badanie),
- 5) terminowego regulowania opłat związanych z mieszkaniem, spłatą rat i kredytów,
- 6) posiadania telewizora kolorowego,
- 7) posiadania samochodu,
- 8) posiadania pralki,
- 9) posiadania telefonu (stacjonarnego lub komórkowego)⁷.

Wskaźnik deprywacji lokalnej w Gminie Brzeźnica w 2019 r. wynosił 6,06%. Uległ on zmniejszeniu o 2,24% w porównaniu z rokiem 2016.

Wykres 8 Wskaźnik deprywacji lokalnej w latach 2016-2019

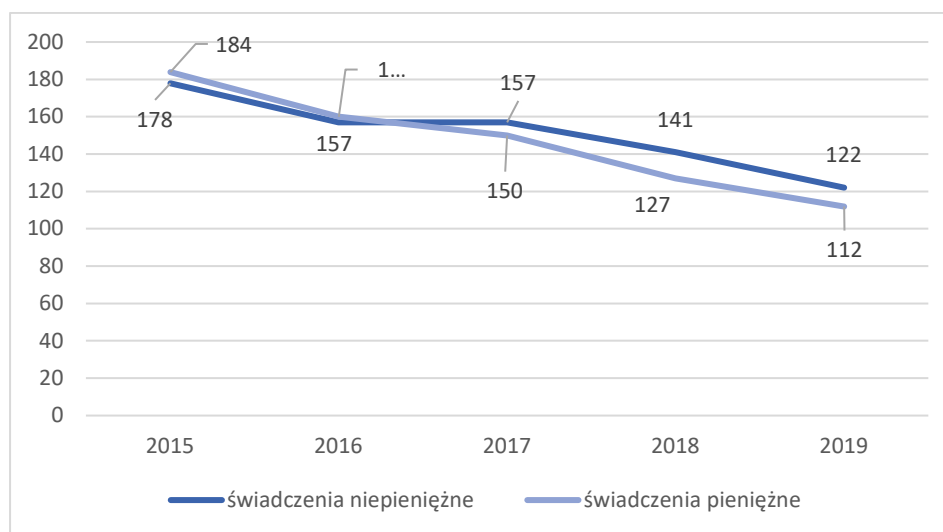
Źródło: Opracowanie własne, dane z GOPS Brzeźnica

W 2019 r. w Gminie Brzeźnica udzielono 19 453 świadczeń niepieniężnych oraz 803 świadczenia pieniężne. Liczba osób korzystających z ww. świadczeń systematycznie malała od 2015 r. W 2019 r. odnotowano 122 osoby korzystające ze świadczeń niepieniężnych (spadek o 62 osoby) oraz 112 osób skorzystało ze świadczeń pieniężnych (spadek o 66 osób). Wraz ze spadkiem liczby osób

⁷ <https://stat.gov.pl/>

korzystających ze świadczeń obniżeniu uległa ogólna liczba rodzin korzystających z pieniężnej i niepieniężnej pomocy społecznej. W 2019 r. liczba rodzin korzystająca ze świadczeń pieniężnych wynosiła 105 rodzin (spadek o 81 rodzin), a niepieniężnych 65 (spadek o 38 rodzin).

Wykres 9 Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w Gminie Brzeźnica w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne, dane z GOPS Brzeźnica

Kwota świadczeń pieniężnych, wraz ze spadkiem ogólnej liczby osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w formie pieniężnej, również uległa obniżeniu. W 2015 r. wydatkowano na ten cel 418 486,82 zł, a w 2019 r. – 318 180,69 zł (spadek o 100 306,13 zł).

Tabela 6 Kwota świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej w latach 2015-2019

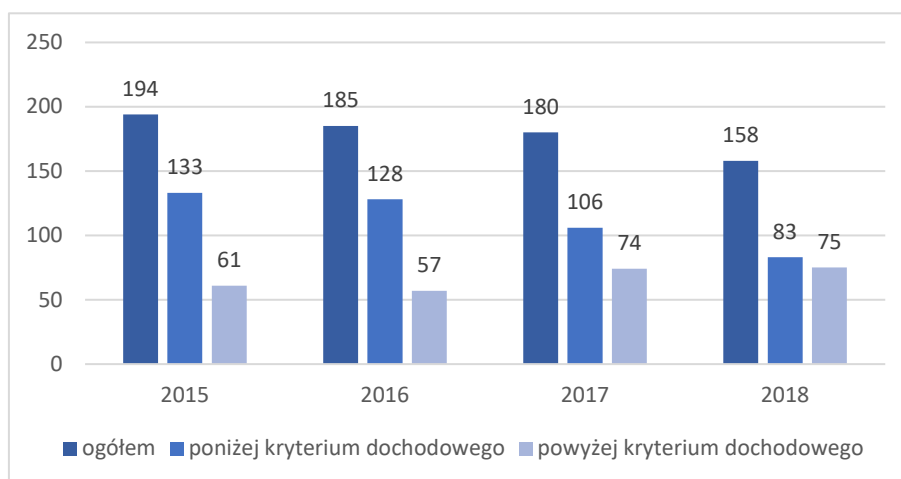
Rok	Kwota świadczeń pieniężnych [zł]
2015	418 486,82
2016	361 836,86
2017	354 773,45
2018	318 783,94
2019	318 180,69

Źródło: Opracowanie własne, dane z GOPS Brzeźnica

Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej pod względem kryterium dochodowego w Gminie Brzeźnica w ogólnym zestawieniu za lata 2015-2018 wykazuje również tendencję spadkową. Ogółem odnotowano spadek liczby gospodarstw domowych korzystających

z pomocy społecznej o 36 rodzin, w tym o 50 poniżej kryterium dochodowego. Według kryterium powyżej kryterium dochodowego odnotowano wzrost gospodarstw korzystających z pomocy społecznej o 14. Z danych wynika, że z pomocy społecznej korzysta coraz częściej większa liczba rodzin posiadająca dochód powyżej kryterium dochodowego.

Wykres 10 Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w Gminie Brzeźnica

Źródło: Opracowanie własne, BDL GUS

Pomoc finansowa w postaci zasiłków

Pomoc finansowa pochodząca z GOPS w Brzeźnicy wynikająca z ustawy o pomocy społecznej to przede wszystkim zasiłki stałe, okresowe lub celowe, które są przyznawane mieszkańcom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Zasiłek stały przyznawany jest pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej oraz pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, wielodzietność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, oraz rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny. Zasiłek okresowy jest świadczeniem przyznawanym na dany okres czasu. Z kolei zasiłek celowy może być przyznany w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej. Zasiłek celowy może być przyznany w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów leków i leczenia, opału i odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, a także kosztów pogrzebu. Osobom

bezdolnym i innym osobom niemającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o Narodowym Funduszu Zdrowia, Ośrodek Pomocy może wydać decyzję o potwierdzeniu prawa do świadczeń zdrowotnych finansowanych z budżetu państwa. Zasiłek celowy z tytułu zdarzenia losowego, może być przyznany również osobom i rodzinom, które poniosły straty w wyniku takiegoż zdarzenia oraz osobom i rodzinom, które poniosły straty w wyniku klęski żywiołowej lub ekologicznej. W takich sytuacjach zasiłek celowy może być przyznany niezależnie od dochodu (kryterium dochodowego) i może nie podlegać zwrotowi. Zasiłek celowy może być przyznany w formie biletu kredytowanego⁸.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzeźnicy w analizowanym okresie lat 2015 - 2019 udzielał wsparcia osobom w postaci zasiłków celowych, okresowych oraz stałych. Wśród klientów korzystających z pomocy Ośrodka znalazły się osoby niepełnosprawne, przewlekle chore oraz borykające się z chwilowymi problemami finansowymi. W analizowanym okresie przyznano porównywalną, w każdym roku, liczbę zasiłków stałych. Na podstawie wydanych decyzji zmniejszyły się przydzielone zasiłki celowe o 70. Zmniejszyła się również liczba zasiłków okresowych, przyjmując w 2019 r. wartość 41 przyznanych świadczeń. Poniższe zestawienie przedstawia liczbę osób, którym na podstawie decyzji przyznano zasiłki w latach 2015 – 2019.

Tabela 7 Liczba osób pobierających zasiłki w latach 2015 – 2019

Rodzaj zasiłku	2015	2016	2017	2018	2019
Zasiłek stały	37	33	34	31	34
Zasiłek celowy	152	118	115	103	82
Zasiłek okresowy, w tym z powodu:	69	79	61	46	41
- bezrobocia	52	52	39	23	17
- długotrwałej choroby	9	2	5	7	4
- niepełnosprawności	5	6	7	6	7
- inny powód	18	24	17	14	16

Źródło: Opracowanie własne, dane z GOPS Brzeźnica

Do najczęstszych powodów udzielania pomocy społecznej należą niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo oraz bezrobocie, co przedstawia poniższa tabela.

⁸Źródło: <https://www.spes.org.pl/twoje-prawa/pomoc-spoleczna/swiadczenia-pieniezne>

Tabela 8 Powody udzielania świadczeń w Gminie Brzeźnica w latach 2015-2019

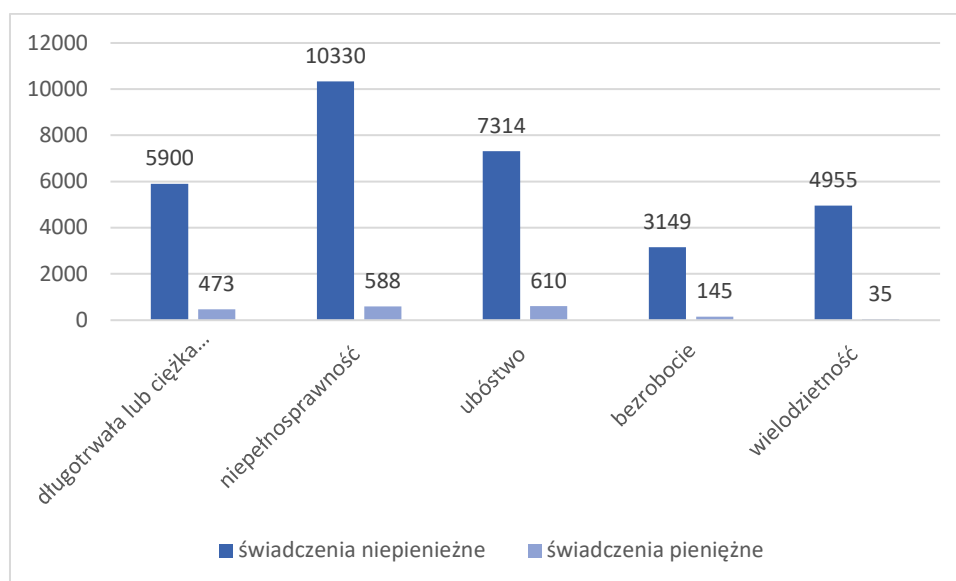
Powód przyznanej pomocy	2015	2016	2017	2018	2019
	liczba rodzin				
Alkoholizm	16	14	8	10	13
Bezdomność	1	1	3	2	2
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych (rodzina wielodzietna)	5	6	0	1	5
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych (rodzina niepełna)	10	12	0	9	11
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i gospodarstwa domowego	28	35	7	11	23
Bezrobocie	98	79	67	49	40
Przemoc w rodzinie	2	0	0	0	0
Długotrwała lub ciężka choroba	103	80	87	76	80
Niepełnosprawność	81	79	86	79	84
Potrzeba ochrony macierzyństwa	73	50	34	33	27
Potrzeba ochrony macierzyństwa - w tym wielodzietność	44	35	30	31	21
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	0	0	0	2
Ubóstwo	119	124	115	99	82
Narkomania	1	1	0	1	1

Źródło: Opracowanie własne, dane z GOPS Brzeźnica

Liczba świadczeń przyznana w 2019 r., zarówno pieniężnych jak i niepieniężnych, wynikała przede wszystkim z niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, ubóstwa oraz bezrobocia i wielodzietności. W 2019 r. udzielono 10 330 świadczeń niepieniężnych dla osób niepełnosprawnych i 588 świadczeń pieniężnych. Z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby

udzielono 5 900 świadczeń niepieniężnych i 473 pieniężnych. Natomiast z powodu ubóstwa udzielono w 2019 r. 610 świadczeń pieniężnych i 7 314 niepieniężnych.

Wykres 11 Główne powody przyznania świadczeń w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne, dane z GOPS Brzeźnica

Pomoc w postaci dożywiania

GOPS udziela również wsparcia w postaci dożywiania mieszkańców Gminy. W okresie 2015 – 2019 udzielono łącznie wsparcia dla 1 575 osób w formie posiłku. Z roku na rok zauważa się zmniejsza się wymiar udzielanej pomocy w formie posiłku. Liczba rodzin korzystających z dożywiania w analizowanym okresie zmniejszyła się o 39 oraz o 180 osób. Jednocześnie zmniejszyła się liczba dzieci, którym przyznano pomoc w formie dożywiania ze 167 na 106. W 2019 r. odnotowano łącznie 49 korzystających z pomocy dożywiania, w tym 224 osoby oraz 106 dzieci.

Tabela 9 Liczba osób korzystających z pomocy na dożywianie w latach 2015 – 2019

Wskaźnik	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin	88	77	71	61	49
Liczba osób	404	350	320	277	224
Liczba dzieci	167	143	144	123	106

Źródło: Opracowanie własne, dane z GOPS Brzeźnica

Świadczenia rodzinne

Kwota wypłaconych świadczeń rodzinnych w Gminie Brzeźnica w 2018 r. wynosiła 1 796 000 zł i w porównaniu do lat ubiegłych zaobserwować można widoczny wzrost wypłacanych kwot tych świadczeń. W porównaniu z rokiem 2015 suma wypłat na świadczenia rodzinne wzrosła o 531 000 zł, przy jednoczesnym wzroście liczby rodzin i osób korzystających ze wsparcia finansowego udzielanego w ramach polityki społecznej, co spowodowane było również wzrostem wysokości świadczeń. Wraz ze wzrostem rodzin pobierających zasiłki na dzieci wzrosła również kwota wypłacanych świadczeń w 2018 r. o 121 000 zł w porównaniu z 2015 r. Wartość kwot zasiłków pielęgnacyjnych, która w 2018 r. wynosiła 378 000 zł wykazuje tendencję wzrostową każdego roku, co świadczy o wzrastającej liczbie osób uprawnionych do otrzymywania tego zasiłku oraz o samym wzroście kwoty zasiłku. Warto dodać, że kwota zasiłku pielęgnacyjnego wzrosła w analizowanym okresie od 153 zł/m-c do 215,84 zł/m-c. Zgodnie z art. 16 ust. 2 ustawy o świadczeniach rodzinnych⁹, zasiłek pielęgnacyjny przysługuje wyłącznie: niepełnosprawnemu dziecku, osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21. roku życia oraz osobie, która ukończyła 75 lat. W Gminie Brzeźnica wraz ze wzrostem liczby osób starszych wzrosły również potrzeby wynikające z większej liczby przyznawanych zasiłków pielęgnacyjnych.

Tabela 10 Kwota świadczeń rodzinnych wypłacanych w latach 2015 -2019

Rodzaj świadczenia	2015	2016	2017	2018
Kwota świadczeń rodzinnych	1 265 000	1 541 000	1 706 000	1 796 000
Kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)	594 000	659 000	696 000	715 000
Kwota zasiłków pielęgnacyjnych	341 000	343 000	355 000	378 000

Źródło: Opracowanie własne, BDL GUS

⁹ Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, Dz. U. 2003 nr 228 poz. 2255.

Na korzystanie z pomocy społecznej i pobieranie świadczeń rodzinnych wpływać może niestabilna sytuacja na rynku pracy, jak chociażby prace krótkookresowe, prace na umowę o dzieło lub zlecenie, a co za tym idzie niskie zarobki. Z drugiej strony może wynikać to z biernej i wyuczonej postawy wobec pracy zawodowej, a tym samym z łatwości przeniesienia wartości kariery zawodowej na oczekiwania wobec pomocy społecznej. Pobieranie świadczeń rodzinnych i zasiłków może sygnalizować problem społeczny dotyczący ubóstwa, jeśli jednostki nie będą miały pełnej możliwości realizacji potrzeb życiowych. Korzystanie z pomocy społecznej powinno zatem ułatwić funkcjonowanie i uczestniczenie w życiu społecznym i zawodowym, celem uniknięcia izolacji społecznej.

Osoby niepełnosprawne i świadczenia opiekuńcze

Jednym z głównych powodów udzielania pomocy społecznej w formie świadczeń niepieniężnych i pieniężnych jest niepełnosprawność. **Niepełnosprawność** definiowana jest jako ograniczenie lub brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka, wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu¹⁰. Określenie „niepełnosprawność” jest często używane wymiennie z określeniem „inwalidztwo”, choć zakresy obu pojęć nie w pełni się pokrywają, a niepełnosprawność jest pojęciem szerszym, obejmującym także aspekt aktywności życiowej.

W latach 2015-2019 liczba osób z niepełnosprawnością, która korzystała z pomocy i wsparcia pieniężnego i niepieniężnego GOPS wahała się od 67 w 2016 roku do 75 w roku 2019, przy czym należy podkreślić, iż liczba osób z niepełnosprawnością korzystających z pomocy GOPS nie zmieniła się znacznie, gdyż w 2015 roku wynosiła 76.

Tabela 11 Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy GOPS w latach 2015-2019

Lata	Liczba osób
2015	76
2016	67
2017	75
2018	72
2019	75

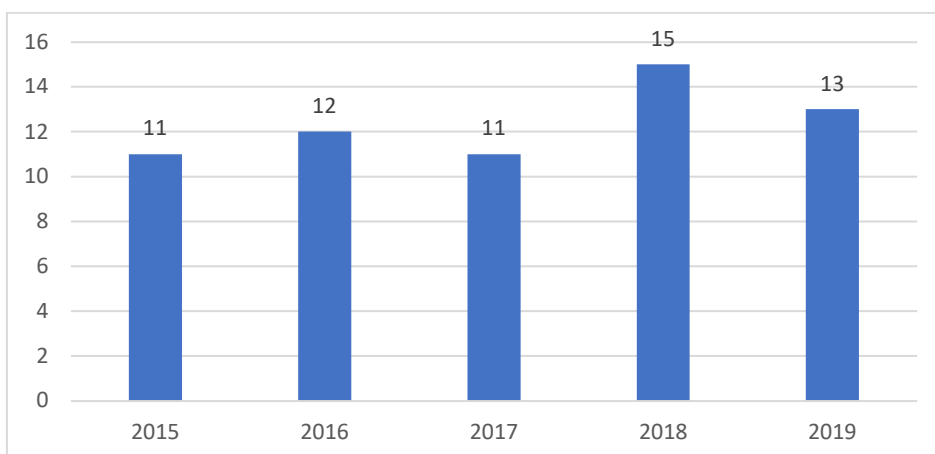
Źródło: Opracowanie własne, dane z GOPS Brzeźnica

¹⁰ Definicja WHO z 1980 r.

Z danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Żaganiu w 2019 r. wydano 13 orzeczeń o niepełnosprawności (dla osób poniżej 16 roku życia) oraz 104 orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16 roku życia).

Liczba świadczeń opiekuńczych ulegała w latach 2015-2019 niewielkim wahaniom. W 2015 r. 11 osób skorzystało z usług opiekuńczych, a w 2019 r. 13 osób. Najwyższy wskaźnik liczby osób korzystających z usług opiekuńczych w Gminie odnotowano w 2018 r. i wynosił on 15 osób.

Wykres 12 Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w Gminie Brzeźnica w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne, dane z GOPS Brzeźnica

W 2019 r. przyznano 2 309 świadczeń w postaci zasiłku pielęgnacyjnego, w tym 544 dla niepełnosprawnego dziecka oraz 1 217 zasiłków dla osób z niepełnosprawnościami w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności. Udzielono łącznie 322 świadczeń pielęgnacyjnych oraz 61 specjalnych zasiłków opiekuńczych. Liczba udzielonych w latach 2015-2019 świadczeń opiekuńczych została przedstawiona w poniższym zestawieniu.

Tabela 12 Liczba świadczeń opiekuńczych w latach 2015-2019

Świadczenia opiekuńcze	2015	2016	2017	2018	2019
Zasiłek pielęgnacyjny – ogółem	2 226	2 240	2 320	2 393	2 309
Zasiłek pielęgnacyjny – dla niepełnosprawnego dziecka	501	510	561	596	544
Zasiłek pielęgnacyjny – osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	1 141	1 205	1 201	1 244	1 217

Zasiłek pielęgnacyjny – osobie, która ukończyła 75 lat	11	3	0	0	0
Świadczenie pielęgnacyjne	221	250	281	323	322
Specjalny zasiłek opiekuńczy	75	93	94	74	61

Źródło: Opracowanie własne, dane z GOPS Brzeźnica

System pieczy zastępczej

Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 ustawy **system pieczy zastępczej** to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Piecza zastępcza jako forma sprawowania opieki i wychowania dziecka występuje co do zasady w dwóch formach: rodzinnej pieczy zastępczej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Rodzinna piecza zastępcza to rodzinna piecza zastępcza, którą możemy podzielić na dwa typy: rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna) lub rodzinny dom dziecka. Stanowi ona formę zapewnienia opieki dziecku, które zostało jej całkowicie/ częściowo pozbawione. Typ ten ma charakter przejściowy (czasowy). Z kolei instytucjonalna piecza zastępcza to piecza, która jest realizowana przez odpowiednie instytucje, tj. : placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne oraz interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Pieczka zastępcza znajduje zastosowanie wówczas, gdy rodzice nie mogą wychowywać dzieci. Może ona realizować różne cele. Pierwszym z nich jest wykonanie planu pracy z rodziną. Drugim natomiast – dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie go do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia (pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami) w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych, a także zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych¹¹. Od 2013 r. do form pieczy zastępczej włączone zostały także niepubliczne rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego. Nastąpiło to na

¹¹ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, (Dz. U. 2011 Nr 149 poz. 887).

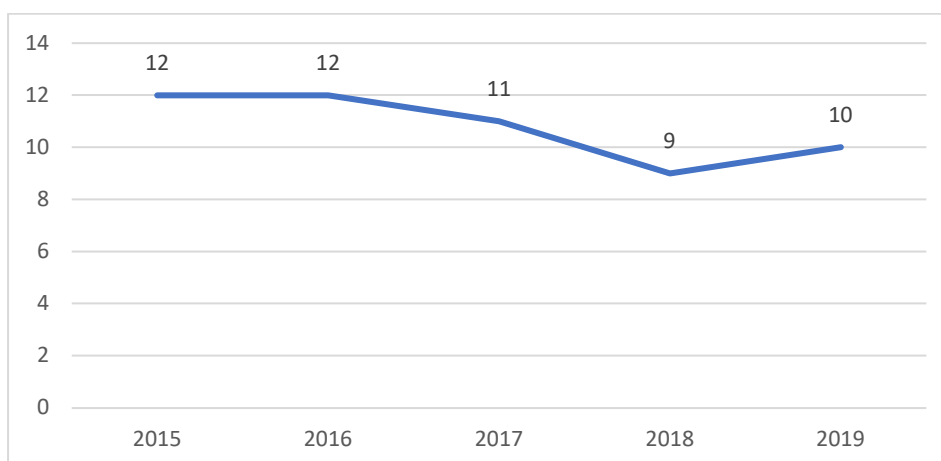
skutek nowelizacji ustawy. Celem powyższej zmiany było uelastycznienie sposobu organizowania opieki nad dziećmi.

Zgodnie z danymi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żaganiu na terenie Gminy Brzeźnica w 2019 r. jedno dziecko zostało umieszczone w rodzinie zastępczej. Odnotowano łącznie 8 dzieci przebywających w 6 rodzinach zastępczych. Liczba usamodzielnionych dzieci z Gminy wynosiła 12.

Wsparcie asystenta rodziny

W GOPS w Brzeźnicy od 2015 r. zatrudniony był tylko 1 asystent rodziny, który obejmował swoją opieką rodziny na terenie Gminy. W 2015 r. asystent wspierał 12 rodzin, a w 2019 r. 10 rodzin. Liczba rodzin wymagająca wsparcia asystenta rodziny w Gminie wynosiła w granicach ok. 10 rodzin każdego roku.

Wykres 13 Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny w Gminie Brzeźnica w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne, dane z GOPS Brzeźnica

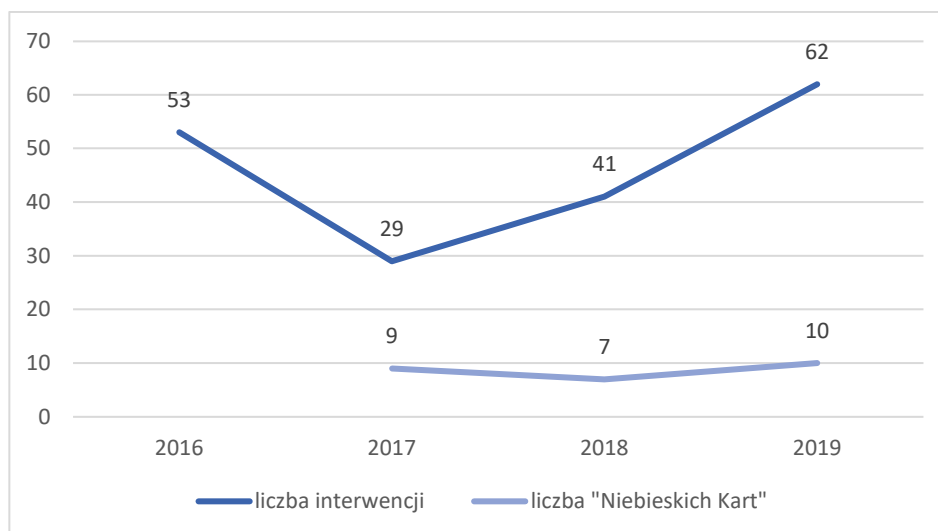
Procedura „Niebieskiej Karty”

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą w rodzinie odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”, którą określa rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” i wzorów formularzy „Niebieska Karta”¹². Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada obowiązek prowadzenia procedury „Niebieskie Karty” na przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony

¹²Dz. U. 2011 Nr 209, poz. 1245.

zdrowia. W 2019 r. odnotowano w Gminie Brzeźnica łącznie 10 „Niebieskich Kart”, czyli więcej o 3 w porównaniu z 2018 r. Liczba interwencji policji od 2017 r. systematycznie wzrasta. W 2019 r. odnotowano w Gminie 62 interwencje.

Wykres 14 Liczba interwencji policji i założonych „Niebieskich Kart” w Gminie Brzeźnica w latach 2016-2019

Źródło: Opracowanie własne, dane z GOPS Brzeźnica

W Gminie Brzeźnica w 2019 r. prowadzony był Punkt Konsultacyjny, który udzielił łącznie 461 porad oraz objął wsparciem 52 osoby. Liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interencyjno- motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu wyniosła w 2019 r. 13, liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wyniosła 10. GKRPA nie odnotowała w 2019 r. osób dotkniętych przemocą w rodzinie, ani też nie złożyła żadnego zawiadomienia do prokuratury w popełnieniu przestępstwa z powodu nadużywania alkoholu i stosowania przemocy w rodzinie. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w Gminie w roku 2019 wyniosła – 40 522,00 zł.

W 2019 r. w Gminie Brzeźnica stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 111 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 29,48 przestępstw. Jest to wartość znacznie większa od wartości dla województwa lubuskiego oraz znacznie większa od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w Gminie wynosi 68,40% i jest nieznacznie mniejszy od wskaźnika wykrywalności dla województwa lubuskiego oraz mniejszy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców Gminy Brzeźnica najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 22,43 (wykrywalność 64%) oraz przeciwko mieniu - 15,93

(wykrywalność 50%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa o charakterze gospodarczym - 4,04 (74%), drogowe - 1,93 (94%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,55 (79%)¹³.

Uwarunkowania gospodarcze

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych powinno odnosić się w dużej mierze do uwarunkowań gospodarczych, które rzutują na sytuację społeczną Gminy. Uwarunkowania gospodarcza to przede wszystkim zasoby ludzkie zasilające rynek pracy, czyli kapitał ludzki. Obok tych uwarunkowań istotne znaczenia odgrywają również zasoby gospodarcze i ekonomiczne.

W Gminie Brzeźnica w ostatnim okresie przybywa działalności gospodarczych oraz osób fizycznych prowadzących własne działalności. Większość działalności gospodarczych w Gminie posiada charakter przemysłowy. Na 1000 mieszkańców pracuje 55 osób. 67,5% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 32,5% mężczyźni. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy 434 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 39 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -395. 19,7% aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Brzeźnica pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 30,0% w przemyśle i budownictwie, a 19,0% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 2,7% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Na terenie Gminy nie działają większe zakłady przemysłowe. Niewielkie przedsiębiorstwa nastawione są głównie na branżę spożywczą. Do największych należą m.in.:

1. *Anters* Zakład Piekarniczo Cukierniczy Andrzej Antczak – Jabłonów,
2. Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Jan Marczuk – Wrzesiny (produkcja pasz),
3. Zakład Przetwórstwa Mięsnego Zbigniew Motyka – Wrzesiny,
4. *Ferma* Gospodarstwo Rolne Trzody Chlewnej – Chotków,
5. *Elogic* Więclaw Robert – Brzeźnica¹⁴.

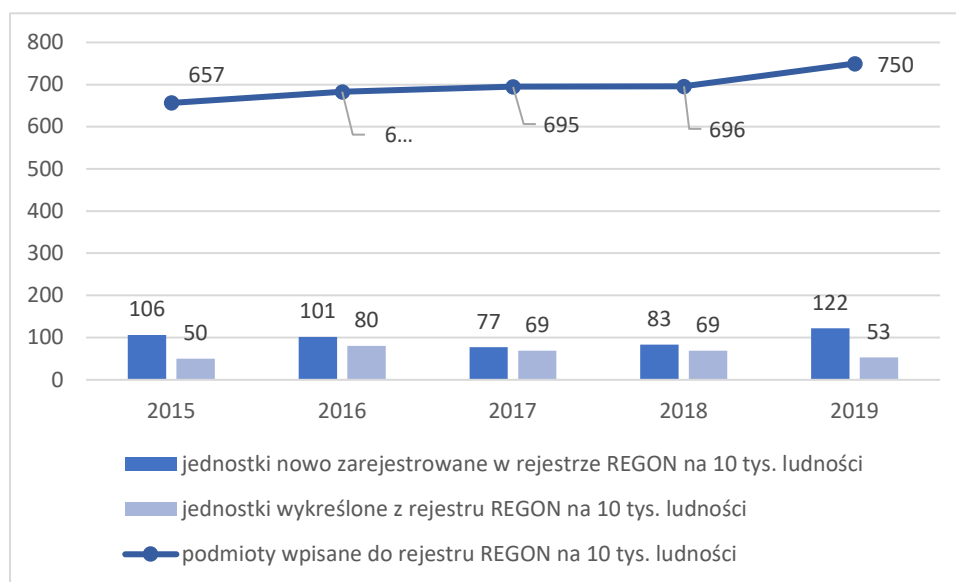
Analizując wskaźnik liczby jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Brzeźnica można zauważyć wzrost tych jednostek. W latach 2017-2018

¹³ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Brzeznica_lubuskie#poziom-przestepczosci

¹⁴ Strategia Rozwoju Gminy Brzeźnica na lata 2016-2026, s. 28.

odnotowano spadek nowo powstających podmiotów, jednak w 2019 r. odnotowano ich wzrost o 45 w porównaniu z rokiem 2017. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w 2019 r. wynosiła 122, a 53 zostało wykreślonych. Wskaźnik liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności wynosił 750 podmiotów (wzrost o 93 podmioty w porównaniu z rokiem 2015).

Wykres 15 Jednostki nowo zarejestrowane i wykreślone w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Brzeźnica w latach 2015-2019

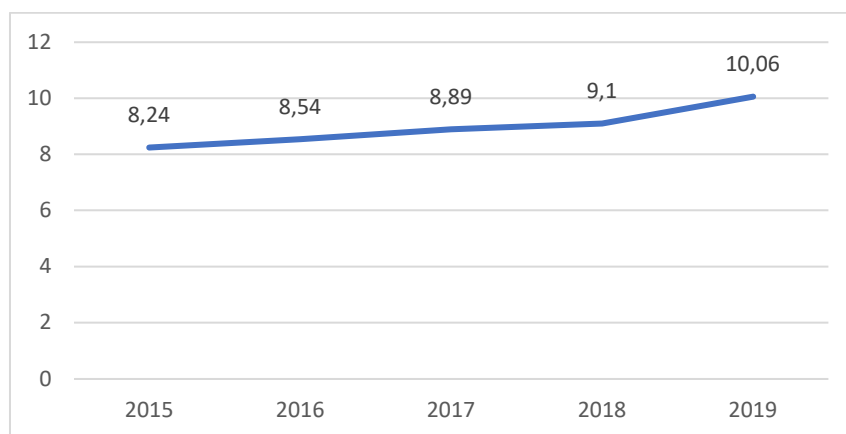

Źródło: Opracowanie własne, BDL GUS

Pojawienie się na lokalnym rynku nowych podmiotów gospodarczych wpływa na obniżenie się poziomu bezrobocia, a tym samym następuje proces wzrostu gospodarczego. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Gminie Brzeźnica najwięcej jest spółek cywilnych (9). Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (274) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. Niewielka jest liczba podmiotów większych, zatrudniających od 10-49 pracowników. Nie stwierdza się podmiotów wielkich, zatrudniających powyżej 50 osób. 5,4% (15) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 38,6% (108) podmiotów, a 56,1% (157) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenie Gminy to przede wszystkim małe i średnie zakłady rodzinne. Do wiodących branż zaliczyć należy: usługi sprzątania budynków i obiektów przemysłowych, usługi budowlane, transport drogowy, sprzedaż detaliczna i handel, naprawa i konserwacja maszyn. Wraz ze wzrostem podmiotów gospodarczych w Gminie Brzeźnica zauważa się również wzrost liczby osób rozpoczynających prowadzenie własnej działalności gospodarczej. W 2015 r. wskaźnik

liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosił 8,24, a w 2019 r. wzrósł on o 1,82 i wyniósł 10,06 punktów procentowych. W roku 2019 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 280 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 232 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Gminie najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności to: budownictwo (35,8%) oraz handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (24,1%).

Wykres 16 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie własne, BDL GUS

Pomimo lepszej sytuacji gospodarczej w Gminie, należy jednak pamiętać o osobach, które nie są przedsiębiorcze i nie wykazują zaangażowania w podejmowanie zatrudnienia ani zakładania własnych działalności. Ze względu na strukturę użytkowania gruntów, przyszłość Gminy w dalszym ciągu wiąże się z rozwojem rolnictwa. Z drugiej strony coraz większe znaczenie będzie miał rozwój funkcji usługowych, produkcyjnych i rekreacyjnych (turystycznych). Jednakże osoby mniej przedsiębiorcze najczęściej zasilają rynek bezrobocia lub „szarą strefę”. Brak chęci do podejmowania pracy zawodowej oraz przekwalifikowania się, gdy wymaga tego rynek pracy, może wynikać z braku wiedzy na temat zakładania działalności gospodarczej i nieznajomości niezbędnych przepisów prawa oraz niskiej motywacji do otwarcia własnej działalności lub trudności w uzyskaniu dofinansowania. Dodatkowym aspektem hamującym przedsiębiorczość może być bierność społeczna, rozumiana jako brak wiedzy na temat potencjałów Gminy. Istotne wydaje się zatem zwracanie uwagę na gospodarcze i naturalne potencjały Gminy, po to by dysponować adekwatnymi przesłankami do założenia i prowadzenia działalności gospodarczej przez mieszkańców. Organem, który oferuje swoją pomoc w zakładaniu działalności gospodarczej i rozwijaniu przedsiębiorczości mieszkańców, a także uczestniczy w aktywizacji do podejmowania pracy zawodowej powinien być przede wszystkim samorząd lokalny.

Zaplecze gospodarcze, o które powinien zadbać samorząd przy wzmocnieniu przedsiębiorczości to przede wszystkim dostęp do różnych ścieżek komunikacji. Rozwój infrastruktury drogowej jest istotnym czynnikiem rozwoju przedsiębiorczości Gminy, jednakże wymaga dużych nakładów finansowych. Rozwój komunikacji poprzez odpowiedni przekaz informacji i zapewnienia zaplecza wykorzystywania nowych technologii uchodzi wspólnie za najlepszy sposób docierania do klientów. Dlatego właśnie samorząd lokalny powinien rozwijać przedsiębiorczość w aspekcie wykorzystywania nowych technologii komunikacyjnych.

Należy podkreślić także, że obszary korzystne do rozwoju gospodarczego, to także miejsca dobre do zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej. Jeśli mieszkańcy będą mogli rozwijać się zawodowo na rynku lokalnym, to nie zwiększy się wskaźnik migracji, wzrośnie przyrost naturalny, który zasili grupę osób w wieku przedprodukcyjnym. W przeciwnym razie brak miejsc pracy na obszarze Gminy skutkować może odpływem młodych ludzi do większych miejscowości w celu szukania pracy oraz osiedlania się tam.

Konieczne jest zatem edukowanie mieszkańców pod względem możliwości wykorzystywania potencjałów, jakie daje im lokalny rynek oraz kształtowanie postaw przedsiębiorczych. Tylko aktywna postawa na rynku pracy może ochronić osoby długotrwale wykluczone i bezrobotne od pogłębiania tego stanu, zaś osoby młode zabezpieczyć przed ubóstwem i utworować im ścieżkę kariery. Zadanie to spoczywa nie tylko na barkach samorządu lokalnego, ale także na Urzędach Pracy i instytucjach edukacji. Nie należy przy tym zapominać o aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych, do których powinny być adresowane przystosowawcze działania specjalistyczne będące narzędziami ekonomii społecznej.

Zjawisko wykluczenia społecznego w Gminie Brzeźnica

Jak wynika z przedstawianych analiz pod kątem uwarunkowań społecznych Gminy Brzeźnica, bardzo istotne jest, aby położyć nacisk na walory społeczno-gospodarcze oraz przeciwdziałać zjawiskom bezrobocia, ubóstwa i wykluczenia społecznego. Skala problemów społecznych w Gminie wymaga podjęcia odpowiednich działań i kierunków interwencji, aby zapewnić dbałość o osoby zagrożone izolacją społeczną i przełożyć się może na lepszą jakość życia mieszkańców, a co za tym idzie przeciwdziałać migracjom wewnętrznym i odpływowi mieszkańców.

Jednym z podstawowych zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej powinno być skupienie uwagi na niewielkiej grupie beneficjentów pomocy społecznej oraz wyznaczanie standardów korzystania z pomocy społecznej. Dobra organizacja pracy Ośrodka i współpracy z osobami korzystającymi z pomocy społecznej powinna bazować na przedsięwzięciu kompleksowych programów pozwalających wyjść z grupy marginalnej, a nie ograniczać się wyłącznie

do udzielenia świadczeń. Takie postępowanie może prowadzić do pogłębienia ich bierności i postaw roszczeniowych.

Zjawisko wykluczenia społecznego często utożsamiane jest z ubóstwem, biedą, deprivacją potrzeb, czy też pauperyzacją. Najprościej można powiedzieć, że wykluczenie społeczne jest traktowane jako zespół elementów życia codziennego związanych z sytuacją ekonomiczną oraz społeczną, w której osoby nie są w stanie realizować swoich potrzeb. W wyniku takiej sytuacji ich uczestnictwo w życiu zawodowym oraz usługach kulturalnych, oświatowych, zdrowotnych, a także związanych z czasem wolnym jest poważnie ograniczone. Wykluczenie powoduje znaczne utrudnienie, a niekiedy wręcz uniemożliwienie jednostce pełnienie ról społecznych. Z ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym wynika, że wykluczenie jest sytuacją życiową, w której gospodarstwa domowe nie są w stanie realizować potrzeb, co prowadzi do ich ubóstwa, a w efekcie pozbawienia możliwości uczestnictwa w życiu codziennym. Według „Poradnika POKL” do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym należą w szczególności: osoby bezrobotne do 25 roku życia; osoby długotrwale bezrobotne lub kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka; osoby bezrobotne powyżej 50. roku życia; osoby bezrobotne bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego; osoby bezrobotne samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18. roku życia; osoby bezrobotne, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia, a także niepełnosprawne osoby bezrobotne¹⁵.

Nie tylko osoby bezrobotne czy zagrożone ubóstwem potrzebują wsparcia społecznego. Należy na uwadze mieć sytuację demograficzną, która generuje zmiany uwarunkowań społecznych. Struktura społeczna zmienia się, ponieważ przeważa liczba osób starszych, zaś odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym jest niewielki. To istotny sygnał na przyszłość, ponieważ będzie świadczył o możliwościach Gminy Brzeźnica w przyszłości. W chwili obecnej zauważa się poważnym problem dotyczący codziennego funkcjonowania osób starszych w Gminie. Ograniczenia jakie powstały na skutek braku odpowiedniej infrastruktury komunikacyjnej w Gminie przekładają się na problemy z dotarciem do lekarza, sklepu, urzędu. Dodatkowo zauważa się większą potrzebę wsparcia tych osób w zakresie profilaktyki i dbania o zdrowie psychiczne. Osamotnienie, strata bliskiej osoby, brak poczucia bycia potrzebnym w związku ze zmianą statusu społecznego (przejście na emeryturę), brak integracji środowiskowej to tylko nieliczne przyczyny wpływające na pogarszanie się stanu zdrowia mieszkańców.

¹⁵Poradnik dotyczący realizacji wsparcia dla osób wykluczonych społecznie oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Dokonana diagnoza uwarunkowań społeczno-gospodarczych pozwalała na wskazanie głównych grup społecznych w Gminie Brzeźnica, które są najbardziej narażone na wykluczenie społeczne. Należą do nich przede wszystkim: **osoby starsze, schorowane i niepełnosprawne, osoby bezrobotne, w tym bezrobotne kobiety oraz długotrwale bezrobotni**. Niniejsze grypy w ramach działań podejmowanych przez GOPS oraz samorząd lokalny powinny zostać objęte szczególnym wsparciem i pomocą. Ich brak aktywności zawodowej i społecznej może w konsekwencji doprowadzić do izolacji, pogłębić ich aspołeczność oraz wpłynąć na ich wykluczenie z życia społecznego. Zatem w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ważne jest określenie celów strategicznych, które będą wyznaczały działania w celu **podjęcia i prowadzenia aktywizacji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, bądź izolacją społeczną** oraz przeciwdziałania zasygnalizowanym problemom społecznym wraz z ich przewidywaniem i konstruowaniem odpowiednich rozwiązań. Zwrócenie uwagi na problematyczne kwestie społeczne pozwoli na osiąganie lepszej efektywności w dalszej perspektywie, co przełoży się na zadowolenie jej mieszkańców.

Piramida problemów społecznych

Geneza problemów społecznych swój początek ma w funkcjonowaniu społeczeństwa i często wynika z gwałtownych zmian społecznych, opóźnieniami kulturowymi, dezorganizacją społeczeństwa, czy przemianami gospodarczymi. Zmiany te doprowadzają do złego stanu funkcjonowania instytucji politycznych, administracyjnych, edukacyjnych i społecznych, a tym samym do dominacji określonych grup społecznych, do nierówności i niesprawiedliwości społecznych oraz nieprzystosowania do pełnienia określonych ról społecznych.

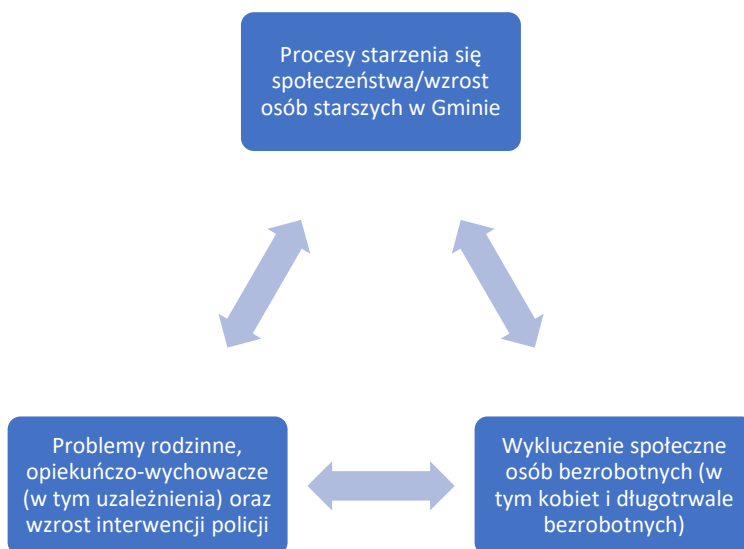
Główne problemy społeczne, którym należy przeciwdziałać, aby utrzymać wysoką jakość życia wśród mieszkańców Gminy Brzeźnica to:

1. Starzenie się społeczeństwa i problemy zdrowotne/niepełnosprawność;
2. Wykluczenie społeczne osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) oraz bezrobotnych kobiet (w tym ubóstwo);
3. Problemy rodzinne, opiekuńczo-wychowawcze (w tym problem uzależnień), a co za tym idzie wzrastająca liczba interwencji policji, niski poziom bezpieczeństwa mieszkańców.

Problemy zostały podzielone na 3 sekcje, ponieważ w ich obrębie występowanie pojedynczych kwestii społecznych nawiązuje do pozostałych i wzmacnia prawdopodobieństwo ich wystąpienia. Zgrupowanie ich w danym obszarze świadczy o sprzężeniu zwrotnym, jakie może między nimi

zachodzić. Można tutaj mówić także o sieci współzależności problemów społecznych pomiędzy poszczególnymi sekcjami, co prezentuje poniższy schemat.

Schemat 1 Schemat problemów społecznych

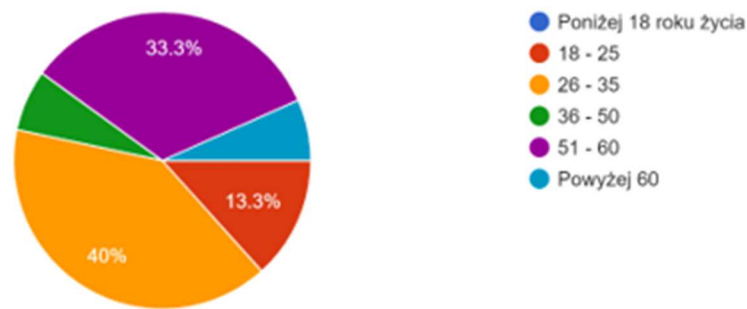
Źródło: Opracowanie własne

III. Ocena sytuacji społecznej mieszkańców Gminy Brzeźnica

Ocena sytuacji społecznej mieszkańców Gminy stanowi ważne i cenne źródło informacji na temat warunków i jakości życia osób ją zamieszkujących. Jest istotnym elementem określania polityki społecznej Gminy, a wraz z diagnozą stanu istniejącego, wpływa na kształtowanie odpowiednich kierunków interwencji i działań podejmowanych w kolejnych latach. Opinia mieszkańców stanowi element partycypacji społecznej na etapie wdrażania odpowiednich działań, jakie należy zaplanować w kontekście opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

W Gminie Brzeźnica badanie opinii społecznej mieszkańców na temat warunków życia i sytuacji społecznej Gminy zostało przeprowadzone w grudniu 2020 r. W badaniu wykorzystano ankietę, jako technikę badawczą. Zastosowane narzędzie badawcze stanowił kwestionariusz ankiety, składający się z pytań zamkniętych. W badaniu wzięło udział 30 respondentów z Gminy Brzeźnica, w tym 60% stanowiły kobiety, a 40% mężczyźni. Najliczniejszą grupę respondentów stanowiły osoby w wieku 26-35 lat (40%), następnie osoby w wieku 51-60 lat (33,3%) oraz osoby młode w wieku 18-25 lat (13,3%).

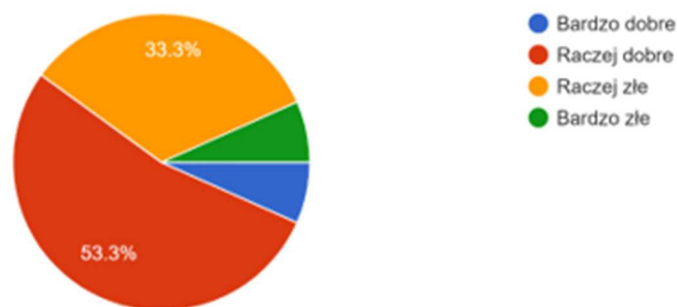
Wykres 17 Wiek respondentów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Ocena warunków życia mieszkańców Gminy Brzeźnica w opinii mieszkańców jest dobra. 53,3% ankietowanych uważa, że żyje im się dobrze w Gminie. 33,3% uznało, że Gmina oferuje złe warunki do życia. Zdecydowana mniejszość ankietowanych uważa, że warunki są bardzo dobre.

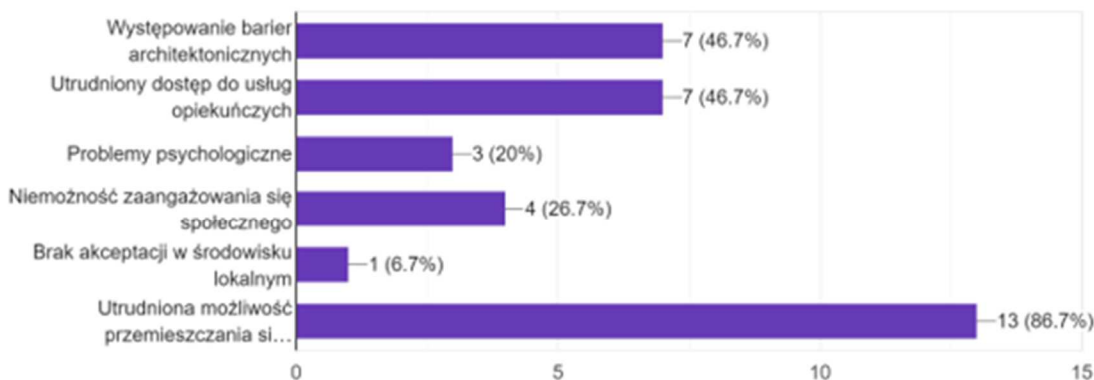
Wykres 18 Ocena aktualnych warunków życia w opinii mieszkańców Gminy Brzeźnica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Sytuacja osób z niepełnosprawnościami w Gminie w opinii mieszkańców jest trudna z powodu ograniczonych możliwości przemieszczania się. Tak uznało 86,7% ankietowanych. Na drugim miejscu jako problem wskazano występowanie barier architektonicznych i utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (46,7%). Respondenci wskazali również, że problemem osób z niepełnosprawnością jest niemożność społecznego zaangażowania się z powodu niepełnosprawności (26,7%).

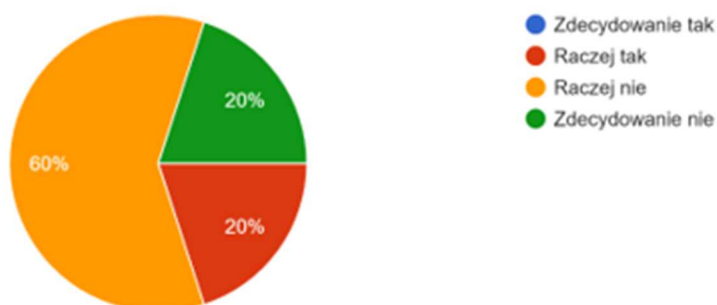
Wykres 19 Problemy osób niepełnosprawnych w opinii mieszkańców Gminy Brzeźnica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Respondenci badania uznali w większości, że oferta pomocy dla osób z niepełnosprawnością w Gminie Brzeźnica nie jest wystarczająca, uznało tak 60% badanych. 20% ankietowanych uważa, że zdecydowanie nie jest wystarczająca, a drugie tyle (20%) 15,9%, że raczej jest wystarczająca.

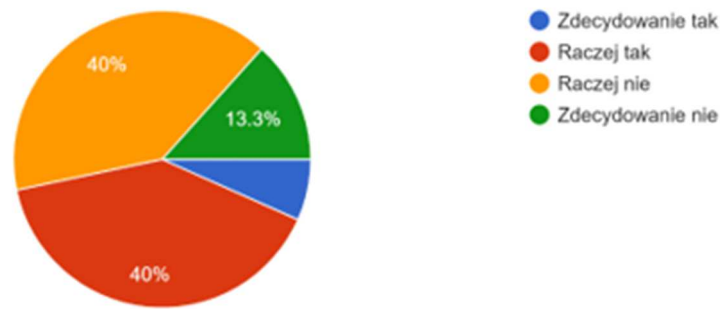
Wykres 20 Udzielanie pomocy dla osób z niepełnosprawnościami w opinii mieszkańców Gminy Brzeźnica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Opinie na temat dostępności mieszkańców Gminy Brzeźnica do placówek opieki zdrowotnej są podzielone. 40% badanych uważa, że dostęp jest niewystarczający. Tyle samo uważa, że jest wystarczający. 13,3% ankietowanych uznało, że dostęp do placówek opieki zdrowotnej jest zdecydowanie niewystarczający.

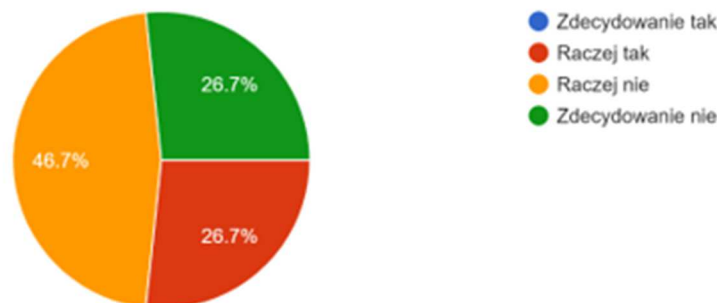
Wykres 21 Ocena dostępu do placówek opieki zdrowotnej w opinii mieszkańców Gminy Brzeźnica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Aktywizacja osób starszych jest trudnym działaniem samorządu, który powinien zmierzać do większej aktywności mieszkańców Gminy w różnym wieku. Okazuje się, że na terenie Gminy nie są podejmowane odpowiednie działania mające na celu aktywizację głównie osób starszych. Uważa tak 46,7% ankietowanych. Z kolei 26,7% ankietowanych uważa, że nie ma takich działań i tyle samo badanych twierdzi, że podejmowane są takie działania i są one wystarczające.

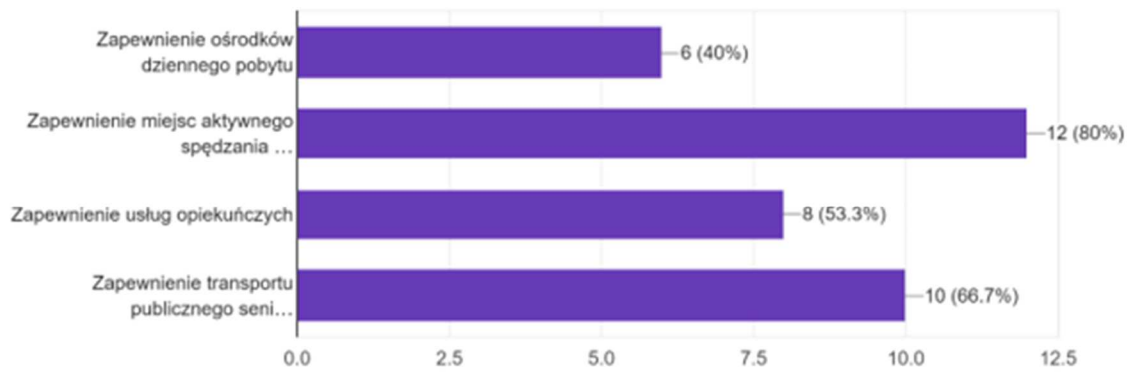
Wykres 22 Ocena działań aktywizujących osoby starsze w opinii mieszkańców Gminy Brzeźnica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wśród odpowiedzi dotyczących wskazania działań aktywizacyjnych niezbędnych do podjęcia na rzecz seniorów wskazano przede wszystkim zapewnienie miejsc aktywnego spędzania czasu (80% odpowiedzi). W następnej kolejności wskazano potrzebę zapewnienia transportu publicznego dla seniorów (66,7%) oraz zapewnienie usług opiekuńczych (53,3% odpowiedzi).

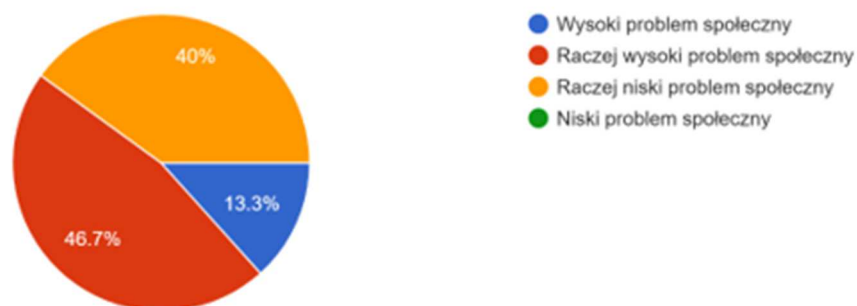
Wykres 23 Działania aktywizujące niezbędne do podjęcia na rzecz seniorów w opinii mieszkańców Gminy Brzeźnica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Kwestie występowania uzależnień na terenie Gminy Brzeźnica w ocenie ankietowanych stanowi raczej wysoki problem społeczny (46,7%). Uzależnienia jako wysoki problem społeczny uznane zostały przez 13,3% badanych, a 40% respondentów uważa, że problem uzależnień na terenie Gminy nie stanowi poważnego zagrożenia dla mieszkańców.

Wykres 24 Ocena występowania problemu uzależnień w opinii mieszkańców Gminy Brzeźnica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Z kolei zjawisko przemocy w rodzinie według ankietowanych występuje w nielicznych rodzinach, tak uznało 66,7% badanych. Pozostałe 33,3% uznało, że słyszało o takich przypadkach, ale problem przemocy w rodzinie nie dotyczy ich bezpośrednio.

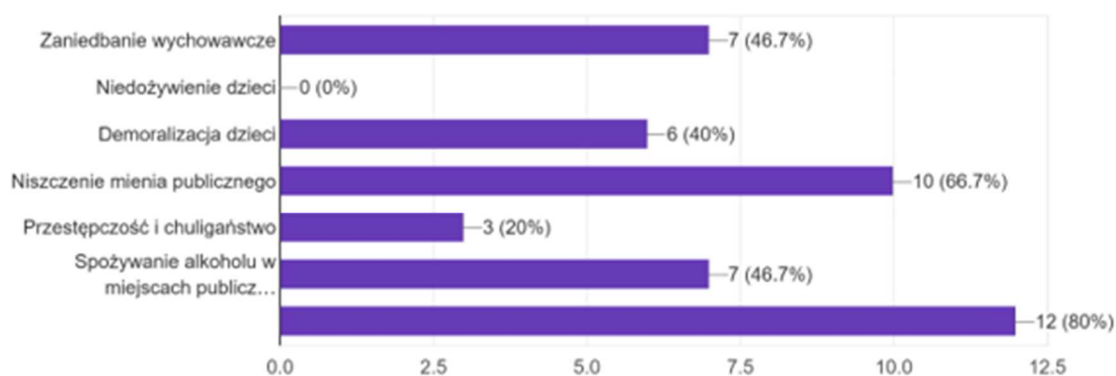
Wykres 25 Ocena występowania zjawiska przemocy w rodzinie w opinii mieszkańców Gminy Brzeźnica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Respondenci, którzy wzięli udział w badaniu określili negatywne zjawiska, jakie zauważają na terenie Gminy Brzeźnica w odniesieniu do dzieci i młodzieży. Aż 80% badanych uważa, że głównym problemem jest palenie papierosów w miejscach publicznych oraz niszczenie mienia publicznego (66,7%). W dalszej kolejności respondenci wskazali na zaniedbania wychowawcze i spożywanie alkoholu w miejscach publicznych (46,7% odpowiedzi). Wśród mniej negatywnych zjawisk wskazali demoralizację dzieci oraz przestępczość i chuligaństwo.

Wykres 26 Negatywne zjawiska społeczne w odniesieniu do dzieci i młodzieży w opinii mieszkańców Gminy Brzeźnica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W przypadku negatywnych zjawisk dotyczących zjawisk społecznych na terenie Gminy Brzeźnica, którym należałoby przeciwdziałać to przede wszystkim zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (53,3%), aktywizacja społeczna ludzi starszych (46,7%), a także uruchomienie żłobka (46,7%). Ankietowani zwrócili również uwagę na potrzebę ograniczenia bezrobocia i jego skutków, poprzez podjęcie działań wspierających tworzenie miejsc pracy (40%) oraz należałoby podjąć skuteczniejsze działania w zakresie walki z patologiami społecznymi (40% odpowiedzi).

III. Cele strategiczne i operacyjne

Planowanie działań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych odnosi się do utrzymania i rozwoju społeczności lokalnej, a wraz z nią funkcjonowania systemu pomocy społecznej, współpracy instytucji i organizacji pozarządowych oraz aktywizacji środowisk i osób marginalizowanych. Celem Strategii jest **aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym**, stąd określono następujące cele strategiczne:

Tabela 13 Cele strategiczne i operacyjne

Cele strategiczne	Cele operacyjne
<p>Cel strategiczny I Przeciwdziałanie wystąpieniu zjawiska wykluczenia społecznego wśród osób starszych i niepełnosprawnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost rozwoju integracji społecznej. • Umożliwienie dostępu do podstawowej opieki społecznej osobom starszym i niepełnosprawnym. • Wzrost działań na rzecz aktywizacji społecznej. • Wzrost działań umożliwiających osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w życiu społecznym.
<p>Cel strategiczny II Zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej osób zagrożonych długotrwałym wykluczeniem oraz osób nieaktywnych zawodowo, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwijanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy i przeciwdziałania bezrobociu. • Wzrost działań opierających się na pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny. • Wzrost realizacji projektów związanych z rozwojem kompetencji zawodowych oraz społecznych, służących aktywizacji osób bezrobotnych.
<p>Cel strategiczny III Wsparcie rodzin w procesach opiekuńczo-wychowawczych (przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost systemu wsparcia dla rodzin znajdujących się w kryzysie. • Wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju. • Realizowanie działań objętych Gminnym Programem Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi.

Źródło: Opracowanie własne

IV. Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem, który wyznacza kierunki działań w obszarze społecznym, szczególnie w ramach działań skierowanych na przezwyciężenia zdiagnozowanych problemów oraz występujących deficytów społecznych. W związku z tym zachowuje spójność z innymi dokumentami strategicznymi, które wyznaczają działania realizowane w ramach rozwoju Gminy, ale również w kontekście stwierdzonych obszarów wymagających podjęcia interwencji.

Powiązanie celów strategicznych w poszczególnych dokumentach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14 Powiązanie celów strategicznych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeźnica na lata 2021-2026	Dokumenty strategiczne	
	Strategia Rozwoju Gminy Brzeźnica na lata 2016-2026	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żagańskiego na lata 2015-2023
<p>Cel szczegółowy I Przeciwdziałanie wystąpieniu zjawiska wykluczenia społecznego wśród osób starszych i niepełnosprawnych.</p>	<p>Cel strategiczny 1: Tworzenie warunków rozwoju oraz sprawnego i bezpiecznego funkcjonowania społeczeństwa</p>	<p>Cel strategiczny 2 Poprawa jakości życia mieszkańców</p> <p>Cel operacyjny Rozwój bezpieczeństwa socjalnego, zdrowotnego i publicznego</p>
<p>Cel szczegółowy II Zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej osób zagrożonych długotrwałym wykluczeniem oraz osób nieaktywnych zawodowo, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet.</p>		
<p>Cel szczegółowy III Wsparcie rodzin w procesach opiekuńczo-wychowawczych (przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom).</p>		

Źródło: Opracowanie własne

V. Analiza SWOT

Analiza SWOT (Strengths, Weakness, Opportunities, Threats) jest jedną z metod określania rozwoju diagnozowanego obszaru, ponieważ uwydatnia mocne i słabe strony oraz przedstawia szanse i zagrożenia jakie mogą wystąpić w środowisku lokalnym. Szczegółowe opracowanie analizy SWOT jest ważnym etapem procesu planowania strategicznego, ponieważ jest to punkt wyjściowy dla stawianych celów strategicznych oraz działań społecznych.

Tabela 15 Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Dobrze działający Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i profesjonalna kadra, • Rozwój aktywności przedsiębiorczej, • Spadek poziomu bezrobocia, • Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych, • Skuteczna aktywizacja osób bezrobotnych, • Spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej, • Dostępność placówek edukacyjnych, • Działalność organizacji społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mało atrakcyjny rynek pracy, • Niska świadomość społeczna, • Postępujący proces starzenia się społeczeństwa • Wyuczona bezradność, roszczeniowość mieszkańców, • Niewystarczające rozwiązania w zakresie zwalczania bezrobocia wśród kobiet (niska świadomość, lęk przed podjęciem pracy), • Niewystarczająco rozwinięta sieć poradnictwa specjalistycznego, • Niewystarczająco rozwinięta sieć usług opiekuńczych, • Brak rozwiniętej sieci komunikacji (autobusów), • Niski poziom integracji społecznej (międzypokoleniowej), • Brak rozwoju wolontariatu, • Brak wykorzystywania środków zewnętrznych na realizację zadań ustawowych, • Niski poziom dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Rozbudowa infrastruktury społecznej dostosowanej do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, • Możliwość szybkiej i efektywnej reakcji na problemy społeczne, 	<ul style="list-style-type: none"> • Postępujący proces starzenia się społeczeństwa, wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, • Nasilenie się zjawisk migracyjnych, ucieczka młodych z Gminy,

<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój lokalnego rynku pracy, • Rozwój turystyki i agroturystyki jako potencjału regionalnego, • Zwiększenie integracji mieszkańców i wiedzy z zakresu występujących problemów społecznych, • Zwiększenie oferty kulturalno – oświatowej dla mieszkańców, • Zwiększenie promocji regionu, • Stosowanie aktywnych narzędzi aktywizacji bezrobotnych, • Sprawnie realizowana polityka senioralna, • Dobrze prosperujący system wolontariatu, • Rozwój współpracy trójsektorowej w zakresie przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym, • Poprawa komunikacji gminnej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Występowanie „szarej strefy” jako atrakcyjnego miejsca pracy, • Utrwalające się uzależnienie osób od pomocy społecznej wśród osób długotrwale bezrobotnych, • Wzrost liczby osób uzależnionych, • Pogłębiająca się izolacja społeczna osób ubogich i wykluczonych, • Pogłębiające się problemy społeczne wśród osób starszych, • Niski poziom zaangażowania społecznego na rzecz budowania integracji, • Brak osób chętnych działających w formie wolontariatu na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, • Niewystarczająca liczba pracowników socjalnych, brak możliwości podnoszenia ich wiedzy i kompetencji; przez to brak zapewnienia odpowiedniej pomocy rodzinom, • Niewystarczająca ilość środków finansowych, ograniczenia w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych (kapitał ludzki, zapewnienie wkładu własnego, ograniczenia lokalowe i własnościowe itp.).
--	---

Źródło: Opracowanie własne

VI. Misja i wizja

Misją, jaka wypływa z niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wdrażanie efektywnych działań z zakresu polityki społecznej w obrębie Gminy Brzeźnica. Obrona misja wpływa także na strukturę celów, czyli typowanie obszarów strategicznych i celów strategicznych, tym samym tworząc wizję realizowania niniejszej polityki społecznej.

MISJA

Gmina Brzeźnica dąży do poprawy jakości życia mieszkańców, przeciwdziała wykluczeniu społecznemu, zapobiega różnym patologiom społecznym oraz dąży do wzrostu jakości życia osób starszych.

WIZJA

Stworzenie instytucji przyjaznej, która świadczy profesjonalnie pomoc na rzecz integracji mieszkańców Gminy Brzeźnica, wpływa na wzrost jakości ich życia oraz przeciwdziała zjawisku wykluczenia społecznego różnych grup społecznych.

Realizacja powyższej wizji i misji nastąpi poprzez profesjonalizm w załatwianiu spraw w trybie i terminach określonych przepisami prawa, przy gospodarnym wykorzystaniu środków, którymi dysponuje samorząd, poprzez partnerstwo z wnioskodawcami, urzędami i organizacjami, aktywizację poprzez upowszechnianie aktywnej integracji, satysfakcję pracowników posiadających kwalifikacje odpowiadające powierzonym im zadaniom oraz prowadzenie szkoleń dostosowujących poziom ich wiedzy do wymogów wynikających z obowiązujących przepisów, kształtowanie postaw sprzyjających zaspokajaniu zbiorowych potrzeb społeczności lokalnej. Uszczegółowieniem tych działań będzie podjęcie konkretnych przedsięwzięć, do których zalicza się:

- sprawną obsługę świadczeniobiorców, przestrzeganie prawa, procedur i terminów załatwiania spraw, sumiennie, sprawnie i bezstronnie;
- doskonalenie organizacji pracy, w tym rozwój bazy lokalowo-technicznej umożliwiającej realizację wszystkich standardów pracy, a także optymalne zarządzanie i efektywne wykorzystywanie infrastruktury technicznej oraz dbałość o środki publiczne i racjonalne ich wykorzystanie;
- monitorowanie realizowanych procesów, identyfikowanie obszarów do poprawy i ciągłym ich doskonaleniu, celem zwiększenia poziomu zadowolenia klientów z jakości usług świadczonych przez Ośrodek;
- wykonywanie zadań Ośrodka wynikających z właściwej realizacji stosownych ustaw z właściwym wykorzystaniem środków publicznych oraz pozyskiwanie z zewnątrz środków na ich realizację;
- prowadzenie działalności informacyjnej połączonej z promowaniem swoich przedsięwzięć na zewnątrz z uwypuklaniem pozamaterialnych form pomocy oraz pracy z grupami i środowiskiem.

VII. Wdrażanie celów Strategii

Wdrażanie polityki społecznej, zwanej też polityką socjalną, która polega na celowej działalności państwa i innych podmiotów w kształtowaniu warunków życia i pracy ludzi oraz stosunków międzyludzkich jest warunkiem realizacji określonych celów strategicznych. Polityka społeczna dotyczy m.in.: spraw rodzinnych, zatrudnienia, kształcenia, wyżywienia, mieszkania, kultury, ochrony zdrowia, organizacji wypoczynku i turystyki, walki z patologiami społecznymi¹⁶. Jej celem jest zaspokojenie potrzeb indywidualnych i społecznych. W kontekście zdefiniowanych celów strategicznych niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wdrożenie celów nastąpi poprzez określone działania, które przedstawione zostały w poniższej tabeli. Dodatkowo określone zostały wskaźniki dla poszczególnych działań, jak również określono ramy finansowe i źródła finansowania zaplanowanych działań.

Cel strategiczny I

Przeciwdziałanie wystąpieniu zjawiska wykluczenia społecznego wśród osób starszych i niepełnosprawnych.

Tabela 16 Działania w ramach realizacji celu strategicznego I

DZIAŁANIE	WSKAŹNIKI	RAMY FINANSOWE	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Pomoc osobom starszym, przewlekłe chorym i niepełnosprawnym poprzez udzielanie wsparcia w postaci świadczeń pieniężnych i niepieniężnych.	- liczba udzielonych świadczeń pieniężnych (≥ 600 /rok) - liczba udzielonych świadczeń niepieniężnych (≥ 10 tys./rok)	180-210 tys./rok	Środki zgodne z uchwałą budżetową
Systematyczne monitorowanie potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, znoszenie barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej i miejscu zamieszkania.	- liczba osób starszych i niepełnosprawnych podlegających monitoringowi/ankiety (≥ 20 os./rok) - liczba dostosowanych pomieszczeń i budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych (≥ 1 /rok)	10-15 tys./rok	Środki zgodne z uchwałą budżetową

¹⁶Definicja polityki społecznej z encyklopedii PWN.

Dążenie do zmiany postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych, integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.	- liczba zorganizowanych spotkań, warsztatów itp. z udziałem osób starszych, niepełnosprawnych (≥ 1 /rok); - liczba kampanii społecznych wskazujących potrzebę aktywizacji społecznej i zawodowej osób starszych i niepełnosprawnych (≥ 1 /rok); - liczba działań na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych (≥ 1 /rok);	5-15 tys./rok	Środki zgodne z uchwałą budżetową
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne, w tym te świadczone w domu osób starszych i przewlekle chorych.	- liczba osób wymagających wsparcia opiekuńczego (≥ 10 /rok); - liczba usług opiekuńczych (≥ 5 /rok);	25 -30 tys./rok	Środki zgodne z uchwałą budżetową
Tworzenie warunków do alternatywnych form pomocy, kluby dla osób starszych, a także integracja osób starszych ze społecznością lokalną.	- liczba alternatywnych form pomocy (≥ 1); - liczba zorganizowanych spotkań, warsztatów itp. integrujących osoby starsze z lokalną społecznością (≥ 1 /rok);	1-3 tys./rok	Środki zgodne z uchwałą budżetową
Upowszechnienie i rozwój wolontariatu, jako jedna z metod budowania integracji międzypokoleniowej i rozwijania polityki senioralnej,	- liczba wolontariuszy (≥ 2 os./rok); - liczba kampanii promujących wolontariat na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych (≥ 1 /rok); - liczba podejmowanych działań wolontarystycznych (≥ 1 /rok);	5-10 tys./rok	Środki zgodne z uchwałą budżetową

Źródło: opracowanie własne

Czas realizacji działań: Działania ciągłe realizowane w latach 2021-2026.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzeźnicy, Urząd Gminy w Brzeźnicy.

Partnerzy: organizacje pozarządowe, placówki oświatowe i kulturalne.

Cel strategiczny II

Zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej osób zagrożonych długotrwałym wykluczeniem oraz osób nieaktywnych zawodowo, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet.

Tabela 17 Działania w ramach realizacji celu strategicznego II

DZIAŁANIE	WSKAŹNIKI	RAMY FINANSOWE	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Wsparcie i aktywizacja zawodowo-społeczna osób bezrobotnych, poprzez realizację projektów aktywnej integracji.	- liczba osób bezrobotnych, którym udzielono wsparcia w postaci zasiłku (≥ 20 os./rok); - liczba zrealizowanych projektów aktywnej integracji (≥ 1 /rok);	50-100 tys./rok	PUP, środki zgodne z uchwałą budżetową
Wpieranie osób bezrobotnych podejmujących własną działalność gospodarczą, tworzenie miejsc pracy w ramach organizacji pożytku publicznego, prac społecznie użytecznych zgodnie z przepisami ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz ustawy o zatrudnieniu socjalnym i staży umożliwiających zdobycie doświadczenia zawodowego.	- liczba osób skierowanych do prac interwencyjnych, robót publicznych, prac społecznie użytecznych (≥ 5 os./rok); - liczba rodzin objętych pomocą z powodu bezrobocia (≥ 25 /rok); - liczba zawartych kontraktów socjalnych (≥ 1 /rok);	1-5 tys./rok	PUP, środki zgodne z uchwałą budżetową
Aktywizacja zawodowa, szczególnie osób długotrwanie bezrobotnych, m.in. poprzez szkolenia zawodowe, doradztwo, poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, współpracę z PUP i potencjalnymi pracodawcami, zaangażowanie w wolontariat.	- liczba osób długotrwanie bezrobotnych (≥ 20 os./rok); - liczba osób, które skorzystały ze szkoleń zawodowych, doradztwa, pośrednictwa pracy itp. (≥ 3 os./rok); - liczba zrealizowanych form współpracy z instytucjami i pracodawcami (≥ 1 /rok);	x	PUP, środki zgodne z uchwałą budżetową

Rozwijanie promocji postaw aktywności zawodowej i mobilności na rynku pracy.	- liczba przeprowadzonych promocji aktywności zawodowej (≥ 1 /rok);	1-5 tys./rok	PUP, środki zgodne z uchwałą budżetową
Integracja zawodowa kobiet oraz pomoc kobietom w powrocie do pracy po urlopie macierzyńskim i wychowawczym, wsparcie w opiece nad dziećmi w celu aktywizacji zawodowej kobiet, umożliwienie pogodzenia obowiązków rodzinnych i zawodowych.	- liczba bezrobotnych kobiet (≥ 40 os./rok); - liczba kobiet objętych wsparciem doradczym (≥ 10 os./rok); - liczba kobiet podejmujących pracę po urlopie macierzyńskim lub wychowawczym (≥ 1 os./rok);	x	PUP, środki zgodne z uchwałą budżetową

Źródło: opracowanie własne

Czas realizacji działań: Działania ciągle realizowane w latach 2021-2026.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzeźnicy, Urząd Gminy w Brzeźnicy.

Partnerzy: Powiatowy Urząd Pracy w Żaganiu, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe i kulturalne, lokalni pracodawcy.

Cel strategiczny III

Wsparcie rodzin w procesach opiekuńczo-wychowawczych (przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom).

Tabela 18 Działania w ramach realizacji celu strategicznego III

DZIAŁANIE	WSKAŹNIKI	RAMY FINANSOWE	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Rozwiązywanie problemów opiekuńczo-wychowawczych poprzez kompleksowy system opieki nad dzieckiem i rodziną.	- liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w postaci świadczeń pieniężnych i niepieniężnych (≥ 25 /rok); - liczba rodzin, którym przydzielono asystenta rodziny (≥ 10 /rok);	180-210 tys./rok	Środki zgodne z uchwałą budżetową

Działania edukacyjne i profilaktyczne, jako metoda kształtowania postaw zapobiegających kryzysowi rodziny, przygotowanie do życia w rodzinie.	- liczba działań edukacyjnych i profilaktycznych (≥ 1 /rok); - liczba osób objętych wsparciem edukacyjnym i profilaktycznym (≥ 250 /rok);	2-5 tys./rok	Środki zgodne z uchwałą budżetową
Budowanie lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, objęcie dożywianiem dzieci i młodzieży szkolnej, potrzebującej tej formy pomocy oraz pozyskiwanie żywności z programów unijnych.	- liczba dzieci objętych pomocą dożywiania (≥ 80 /rok); - liczba rodzin objętych pomocą dożywiania (≥ 10 /rok); - liczba programów unijnych związanych z pomocą dożywiania, z których skorzystano (≥ 1 /rok);	100-150 tys./rok	Środki zgodne z uchwałą budżetową
Ochrona przed deprawacją, nadużyciami, przemocą i wykluczeniem społecznym, w tym zapobieganie niedostosowaniu społecznemu i przestępczości wśród dzieci i młodzieży.	- liczba kompanii profilaktycznych uzależnień (≥ 1 /rok); - liczba kompanii profilaktycznych przemocy domowej (≥ 1 /rok); - liczba zorganizowanych spotkań, akcji, festynów itp. na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej (≥ 1 /rok);	2-5 tys./rok	Środki zgodne z uchwałą budżetową

Źródło: opracowanie własne

Czas realizacji działań: Działania ciągłe realizowane w latach 2021-2026.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzeźnicy, Urząd Gminy w Brzeźnicy.

Partnerzy: organizacje pozarządowe, placówki oświatowe i kulturalne, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Zespół Interdyscyplinarny.

VIII. Monitoring i ewaluacja

W ramach monitoringu prowadzone będą działania bieżące mające posłużyć sprawdzeniu efektywności prowadzonych działań i zebraniu informacji na temat adekwatności celów Strategii w stosunku do potrzeb i priorytetów. Bieżący monitoring pozwoli również na eliminację niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy Brzeźnica. Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeźnica na lata 2021-2026 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzeźnicy.

Monitoring będzie prowadzony w ujęciu corocznym, poprzez wskazanie działań, które zostały podjęte oraz określenie ich wpływu na cele zaplanowane w Strategii. Ponadto **na zakończenie realizacji Strategii, zaplanowano ewaluację ex-post**, poprzez którą możliwe będzie ocenienie skuteczności podejmowanych działań względem lokalnych potrzeb w zakresie eliminowania uwarunkowań niekorzystnych związanych ze społecznym i zawodowym wykluczeniem mieszkańców. Ewaluacja pozwoli określić stopień realizacji celów oraz wskazać dalsze działania, które będą niezbędne do efektywnego zrealizowania założeń zapisanych w dokumencie.

W przypadku wystąpienia czynników, których nie można było przewidzieć w momencie tworzenia strategii, a są one związane ze zmianą trendów gospodarczych lub innymi kwestiami mającymi wpływ na uwarunkowania społeczne, **przewiduje się możliwość wykonania ewaluacji mid-term, która będzie podstawą do zmiany zapisów Strategii**. Zaplanowane działania związane z bieżącym monitoringiem oraz ewaluacją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych mają zapewnić aktualność zapisów zawartych w dokumencie oraz ich adekwatność względem występujących problemów społecznych.

IX. Spis schematów, tabel i wykresów i zdjęć

Spis map

Mapa 1 Mapa ogładowa obszaru Gminy Brzeźnica	5
--	---

Spis schematów

Schemat 1 Schemat problemów społecznych	38
---	----

Spis tabel

Tabela 1 Struktura demograficzna Gminy Brzeźnica w latach 2015-2019	10
Tabela 2 Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych gminach powiatu żagańskiego w 2019 r.	13

Tabela 3 Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2019.....	18
Tabela 4 Rodzaje świadczeń, z których korzystają poszczególne typy rodzin ze względu na posiadaną liczbę dzieci w 2019 r.	19
Tabela 5 Liczba kobiet i mężczyzn korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2019....	19
Tabela 6 Kwota świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej w latach 2015-2019.....	21
Tabela 7 Liczba osób pobierających zasiłki w latach 2015 – 2019	23
Tabela 8 Powody udzielania świadczeń w Gminie Brzeźnica w latach 2015-2019.....	24
Tabela 9 Liczba osób korzystających z pomocy na dożywianie w latach 2015 – 2019	25
Tabela 10 Kwota świadczeń rodzinnych wypłacanych w latach 2015 -2019.....	26
Tabela 11 Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy GOPS w latach 2015-2019	27
Tabela 12 Liczba świadczeń opiekuńczych w latach 2015-2019	28
Tabela 13 Cele strategiczne i operacyjne.....	44
Tabela 14 Powiązanie celów strategicznych.....	45
Tabela 15 Analiza SWOT	46
Tabela 16 Działania w ramach realizacji celu strategicznego I	49
Tabela 17 Działania w ramach realizacji celu strategicznego II.....	51
Tabela 18 Działania w ramach realizacji celu strategicznego III	52

Spis wykresów

Wykres 1 Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w latach 2015-2019. 10	
Wykres 2 Liczba ludności w poszczególnych sołectwach w 2019 r.	11
Wykres 3 Liczba zameldowań i wymeldowań w Gminie Brzeźnica oraz saldo migracji w latach 2016-2019	12
Wykres 4 Liczba osób bezrobotnych w Gminie Brzeźnica w latach 2015 – 2019.....	14
Wykres 5 Liczba bezrobotnych z grup osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2015 – 2019	15
Wykres 6 Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Brzeźnica w latach 2015-2019	17
Wykres 7 Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji w Gminie Brzeźnica w latach 2015-2019	18
Wykres 8 Wskaźnik deprivacji lokalnej w latach 2016-2019.....	20

Wykres 9 Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w Gminie Brzeźnica w latach 2015-2019	21
Wykres 10 Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w Gminie Brzeźnica.....	22
Wykres 11 Główne powody przyznania świadczeń w 2019 r.	25
Wykres 12 Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w Gminie Brzeźnica w latach 2015-2019.....	28
Wykres 13 Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny w Gminie Brzeźnica w latach 2015-2019	30
Wykres 14 Liczba interwencji policji i założonych „Niebieskich Kart” w Gminie Brzeźnica w latach 2016-2019.....	31
Wykres 15 Jednostki nowo zarejestrowane i wykreślone w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Brzeźnica w latach 2015-2019	33
Wykres 16 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	34
Wykres 17 Wiek respondentów	39
Wykres 18 Ocena aktualnych warunków życia w opinii mieszkańców Gminy Brzeźnica	39
Wykres 19 Problemy osób niepełnosprawnych w opinii mieszkańców Gminy Brzeźnica.....	40
Wykres 20 Udzielanie pomocy dla osób z niepełnosprawnościami w opinii mieszkańców Gminy Brzeźnica.....	40
Wykres 21 Ocena dostępu do placówek opieki zdrowotnej w opinii mieszkańców Gminy Brzeźnica	41
Wykres 22 Ocena działań aktywizujących osoby starsze w opinii mieszkańców Gminy Brzeźnica	41
Wykres 23 Działania aktywizujące niezbędne do podjęcia na rzecz seniorów w opinii mieszkańców Gminy Brzeźnica.....	42
Wykres 24 Ocena występowania problemu uzależnień w opinii mieszkańców Gminy Brzeźnica	42
Wykres 25 Ocena występowania zjawiska przemocy w rodzinie w opinii mieszkańców Gminy Brzeźnica.....	43
Wykres 26 Negatywne zjawiska społeczne w odniesieniu do dzieci i młodzieży w opinii mieszkańców Gminy Brzeźnica.....	43

Spis zdjęć

Zdjęcie 1 Zespół „Wichowianki”	7
Zdjęcie 2 Kościół p.w. Marii Magdaleny w Brzeźnicy	9